Din lumea celor care nu cuvântă

Emil Gârleanu

Editura Bestseller

Imagine: LawSayWich/Shutterstock.com

bestseller

Ccarte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Cât un fir de neghină

„Nu trebuie să fii cât un munte de mare ca să poți judeca. Ci de-ai fi cât o neghină, ori cât un fir de colb, dacă ai în căpușorul tău scânteia dumnezeiască ce cuprinde lumea, ți-i de ajuns: știi ce ești, de unde vii și-ncotro trebuie să te îndrepți.” Gândirea aceasta i-o spusese gânganiei o furnică. Și spusa muncitoarei îi intrase atunci pe o ureche și-i ieșise pe alta. De-abia văzuse de câteva zile lumina soarelui, pământul, florile! În iarbă i-au părut toate un rai; dar când a întins aripioarele și-a zburat, mirându-se că poate să străbată aerul, când apoi a căzut istovită de oboseală, pe-o frunză, atunci întâiași dată a cunoscut greul. Și spusele furnicii i-au venit în minte... Ce era? O gânganie mică, fără strălucire, rotundă, ca o sămânță. De unde venea? Din iarbă; ținea minte că se trezise sub o rochița-rândunicii. Dar încotro avea să se îndrepte? Ei, asta era greul!

S-a coborât de pe frunză și-a purces să caute din nou furnica. A umblat încoace, încolo, — furnica nicăieri. Altele a întâlnit, dar grăbite. Furnicile nu prea stau de vorbă. A mers mult și bine; altă gândire n-a mai auzit. „Înțelepciunea e rară”, se gândea biata gânganie. Și acesta a fost al doilea necaz al ei. E greu începutul! Într-o zi o prinse ploaia; din nebăgare de seamă, căzu într-un șivoi. De-abia scăpă, pe-un pai. Iar altă dată, ce spaimă, Doamne! stătu o clipă, fără suflare, sub talpa cizmei grădinarului. Avusese noroc de-o pietricică ce lăsase lângă dânsa un gol. De ce-ți atârnă viața în ziua de azi! Dar trebuia să se păzească cu tot dinadinsul. Trai e acela când ești nevoit să-l cumpănești în fiecare clipă? Umbla numai pe dibuitele: cercetând, ocolind, ispitind. Colo e apă, dincolo oameni, mai la o parte un cărucior cu copii. „La ce m-a lăsat Dumnezeu dacă n-am părticica mea de pământ? se întreba gângania. Unde să mă așez ca să rămân liniștită?” Atunci în față i se ridică deodată casa, locuința stăpânului grădinii. „Sus, acolo, trebuie să fie bine... dar e prea înalt.” Să se ridice cu cumpătare. Întâi zbură pe vârful unei gherghine; de acolo, pe-un copăcel, pe-un călin; pe urmă, pe iedera dimprejurul

balconului. În sfârșit, iat-o: a ajuns. S-a așezat pe marginea streșinii. Uf! Cum arde tabla. Soarele o dogorește, un chin! Vasăzică, și aici, iad. Și gândul o munci iar: Ce rost avea pe lume?... Toate celelalte vietăți păreau că au o chemare. Și fluturul? Cum de nu. Dar fluturul e încântarea ochilor, floare zburătoare, o picurare vie din curcubeu. Furnica își face casă, agonisește, trăiesc mii la un loc; furnica, dacă ar fi de o sută de ori mai mare, i-ar fi destulă mintea pe care o are acum, în vreme ce atâtea dobitoace, mari cât munții, dacă ar fi de o sută de ori mai mici, nu le-ar ajunge mintea pe care o au cum sunt. Albina... toate, toate. Și ea? Seama ei pe lume?...

În clipa aceea gâza prinse cu ochișorii o semene a ei zburând pe sus, căutând poate un loc de scăpare ca și dânsa. Dar nici n-apucă bine să se uite la ea, când, ca o săgeată, o rândunică se repezi din cuibul de sub streașină și prinse din zbor tovarășa de suferință. Peste o clipă se auziră țipătele de bucurie ale puișorilor cărora rândunica le aducea hrană. Și gângania, biata, își dete seama: „Vezi, asta e soarta noastră: să hrănim păsările, care au ce căuta pe lume!”...

... Gâza întinse aripioarele, se lăsă în gol,

pluti puțin; apoi săgeată străbătu din nou aerul. Se auzi o pâlpâire de aripi. Și, îndată, puișorii primeau, gălăgioși, pe mama bună ce le aducea iar hrană.

Gândăcelul

Cum venise pe lume, nici el nu-și dădea seama. S-a trezit ca dintr-un somn și parcă era de când pământul. Nu simțise nici durere, nici bucurie. Și mult își muncise gândul cum răsărise, și-al cui era? Mic cât un fir de linte, mișca piciorușele fragede și ocolea, de pe margini, frunzișoara care-l adăpostise. Într-o zi încercă o pornire lăuntrică: ieși de sub umbra răcoroasă și dădu buzna afară, în ploaia de lumină. Atunci rămase pe loc, orbit de atâta strălucire. Încetul cu încetul îi veni inima la loc și îndrăzni: deschise ochișorii mai mult, mai tare, mai mari, îi deschise în sfârșit bine-bine și privi în sus. Se făcuse parcă mai mititel decât fusese. Cu câtă strălucire, ce adânc și albastru se dezvelea cerul! Și ce minune! cu ochișorii lui mărunți, cât niște fire de colb, îl cuprindea întreg. Și ce întunecime, câtă umezeală sub frunzișoara lui. Ce căutase dânsul acolo? Iar din

mijlocul tăriei albastre, un bulgăre de aur aprins arunca văpăi.

Tresări. Era el altul? Picioruşele nu mai erau ale lui de scânteiau aşa? Şi mai era îmbrăcat în aur! Căci şi trupuşorul lui, pe care şi-l vedea pentru întâia oară, scânteia. Nu cumva era o fărâmiţă căzută de acolo, de sus, o fărâmiţă de lumină închegată, rătăcită pe pământ? Şi, ca o adeverire, pe ţărâna neagră trupul aruncă o lumină dulce. Ce se mai întreba! Fără îndoială, de acolo căzuse, acolo trebuia să se întoarcă. Dar ce depărtare. Şi cum să ajungă? Privi în sus; şi atunci, deasupra căpuşorului, zări lujerul unui crin ce se ridica aşa de înalt, că parcă floarea din vârf îşi deschidea paharul chiar dedesubtul bulgărului de aur, să-i culeagă razele.

În mintea lui îşi înjghebă planul. Să se suie pe lujer în sus, să meargă, să meargă şi să meargă până în vârf; şi de acolo, la bulgărul de aur, din care credea că se desfăcuse: o săritură, — sau o vedea el ce-o face.

Atunci se mişcă din nou, şi după ce trecu peste un grăunte de piatră cât un munte şi coborî dincolo, se trezi la rădăcina crinului. Se odihni o clipă, apoi la drum, băiete! Mai întâi se rostogoli de pe tulpina lucie de câteva ori în

țărână. Văzând asta, se ridică pe picioruşele dinapoi şi, fără să ştie pentru ce, cu cele dinainte îşi făcu, moşnegeşte, cruce. Pe urmă încercă din nou şi văzu că poate. Luciu i se păruse lujerul crinului, şi când colo avea atâtea adâncituri, atâtea ridicături: văi, dealuri. Dar ce mireasmă se revărsa de sus!...

Şi-a mers voinicul, a mers. Mult să fi mers. Se uită în jos şi-l prinse ameţeala. Privi în sus şi se cutremură. Ce, nu făcuse nici un sfert din sfertul drumului! Puterile îi cam slăbiseră, dar nu se lăsa. Încă vreo câţiva paşi, şi ici, deasupra, parcă se întruchipa o frunzişoară lătăreaţă, ca o prispă. Acolo o să se odihnească. Şi iar purcese la drum; şi umblă, şi umblă, băiete; de-abia ajunse. Iar când a poposit, ud de sudoare, că părea o picătură de rouă, bulgărele de aur scăpătase de amiază. Şi voinicul privi iar în sus. Privea în sus şi nu-şi credea ochilor: zile, săptămâni, luni avea de umblat. Şi cât era de hotărât şi de vânjos drumeţul, nu-şi putu opri un oftat:

— Uf! că mult mai am de suit, Doamne!

Sărăcuțul! ...

S-a iscat un vârtej ca din senin. S-a înșurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curți și livezi, luând cu el tot ce găsea mai ușor în cale. Și dacă de pe jos fura flori, pene și hârtii, de pe-o ramură luă un cărăbuș, un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochișorii ca două neghinițe. Cărăbuș de primăvară. Când l-a luat vârtejul pe sus, și-a strâns și el piciorușele și a văzut că poate zbura fără să dea din aripi.

Vârtejul și-a făcut gustul, și-n mijlocul unui drum de țară, lângă o curte, s-a înțepenit o clipă ca un sfredel, apoi, s-a topit deodată, lăsând tot ce luase, baltă, la pământ. Când s-a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Și din capătul drumului, țanțoș, cu pieptul în platoșă, cu pintenii arcuiți, venea un cocoș. „Ia! Scap de unul și dau peste altul, își zise cărăbușul; ăsta mă-nghite!” Cocoșul s-a apropiat, s-a uitat cu un

ochi la cărăbuș și a trecut mândru înainte. „Am scăpat!” gândi cu bucurie cărăbușul, și se întoarse să privească după cocoș. Atunci încremeni de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosea un curcan. Cărăbușul se făcu mai mic decât era, ținându-și sufletul: „Acuma chiar c-am pățit-o!” Când ajunse curcanul în dreptul cocoșului, se înroti, își roși mărgelele și își dădu capul peste spate; iar cocoșul scoase pieptul și mai în afară, se înălță în picioare și forfecă aripile de câteva ori în pământ: își dădeau binețe. Cocoșul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbușul când îl ajunse, și acesta, bietul, răsuflă: „Bine c-am avut noroc!” Dar deodată, de după un gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Pasărea se legănă o clipă, apoi își strânse coada și zbură în drum. „De ăsta nu mai scap!” crezu cărăbușul. Păunul s-a apropiat, l-a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar l-a întors cum îl găsise și, lăsându-l, își văzu de drum. Cărăbușului nu-i venea să-și credă ochilor că mai e în viață. Dar uite: colo e drumul, sub el — hârtia, pe dreapta — gardul, — trăiește. Ia să zboare acuma, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-și încerce aripile. Și le desfăcu. În

clipa aceea un pui de sturz, mai mărișor ceva decât o nucă, zbură spre el. „Ei! De așa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag și mie”, gândi cărăbușul, pregătindu-se chiar să dea sturzului „ziua-bună”. Dar sturzul se lăsă lângă bucățica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbușul și: hap! hap! mai să se înece, îl înghiți.

Sărăcuțul cărăbuș!

De pe gard, o vrabie, care văzuse multe în viața ei, își așezase puișorii în rând, să privească, de cum zărise cărăbușul jos. Și acum își lua zborul într-alt loc, strigându-și după dânsa odraslele care duceau în minte o învățătură mai mult.

Călătoare! ...

E călătoare! A ieșit din mușuroi furnica și-a pornit, cum face în fiecare dimineață, a pornit să vadă lumea... Ea știa că ochii duc și mintea întoarce; că, văzând multe, știi destule și ai de unde da și la alții. Și ce fericire să călătorești dimineața, în revărsatul zorilor, când iarba e proaspătă sub rouă, aerul jilav de răcoare, și când pe cer se prelinge lumina ca o undă de aur. Ș-apoi dimineața privești altfel lumea, altfel o judeci; gândurile nu-ți sunt spulberate, ci se limpezesc, tihnite, din prisos. De aceea furnica se scoală cu noaptea în cap și pornește la drum.

În dimineața aceasta a luat-o spre răsărit. Încântată de frumusețea soarelui, care se prevestea prin mănunchiurile lui de raze, totuși avu puterea să se gândească, drumeața, că, privind și minunându-se numai, nu câștiga nimic. De aceea, îndată ce dădu, prin miriște, de cizma unui vânător, își și puse în gând să

cerceteze, să cunoască mai bine făptura omenească în apucăturile ei. Îndrâzneață și destoinică, se ridică pe călcâiul pe care câteva fire de nisip se prinseseră, apoi, cu iscusință, o luă încet pe cusătura carâmbului, în sus. Călătoarea își dete toată silința să se urce mai repede pe cizmă, căci vederea ei îi amintea, cu groază, priveliștea pe care cizma unui alt vânător i-o dăduse într-o zi: trei tovarășe din furnicar strivite, dintr-o dată, sub talpa grea a omului. „Ciudat, gândi furnica în sine, s-ar zice că numai pentru ca să facă rău își învelesc oamenii picioarele în pielea groasă a încălțămintelor.” Și tot gândind astfel, furnica ajunse la pânza îmbâcsită de praf a pantalonilor vânătorului. Îi sui și pe aceștia, în zigzag, și, când dădu de cel dintâi buzunar al surtucului, se opri. Să se coboare, să nu se coboare-n el? Din cele ce învățase dintr-atâtea călătorii, și de la alții, știa că pe oameni, mai ales, cu greu îi poți cunoaște pe dinafară. Iar în buzunarul unui om, îi povestise o bunică a ei că picase odată peste un pumn de ouă furate dintr-un furnicar; bunica dăduse de veste numaidecât, întreg neamul furnicesc venise și, în vreme ce drumețul dormea în iarbă, cât ai clipi,

cărăbăniră toate ouăle, ca pe-o pradă de război. Așa, furnica își luă inima în dinți și, ușoară, se coborî în buzunar. Scotoci încolo și-ncoace; într-un colț dădu peste câțiva bani de aramă. Îi pipăi, îi mirosi — întrebuințare nu le putu găsi! „Ce-o fi făcând oamenii cu lucruri care, după cât se vede, nu le aduc nici un folos?" judecă ea. Porni mai departe. Mai în sus, alt buzunar. Hai și-acolo! De-abia se coborî însă, și, repede, căută să fugă înapoi. Buzunarul, îmbâcsit cu foi de tutun, o ameți se. „Iată ce fel de buruieni știu culege oamenii!" își zise, dezgustată, furnica. N-avea noroc! O luă mai sus; se urcă până după gâtul vânătorului. Acesta ridică tocmai atunci mâna. Ispititoare, veni, sprintenă, pe mânecă, până lângă pumnul încleștat pe gâtul unei puști. Și cum căta ce anume vrea să facă omul cu lucrul cela ce-l ținea în mâini, cât ai clipi din ochi, prinse drept înainte zborul unei prepelițe. În vremea aceasta, o bubuitură groaznică răsună și-un nor de fum învălui furnica în ceață, în mirosul lui pipărat și acru. Vânătorul alergă și, mai dincolo, ridică prepelița moartă și-o puse în tolbă. Furnica, îngrozită, o luă la fugă pe mânecă în sus, apoi, de cealaltă parte pe care se urcase, se coborî pe haină. Ca să ajungă jos,

trebuia să treacă peste tolbă. Păși iute peste geanta de la șoldul vânătorului și, la marginea ei, îi veni sufletul la loc. Tocmai atunci ochii furnicii zăriră o bucățică de pâine ce rămăsese prinsă în rețea. Oricât era de grăbită, lucrul găsit știa că nu se lasă-n drum; mai ales merindele. „Bine că m-am ales măcar cu ceva”, își spuse în gând și se grăbi să culeagă fărâmitura. Dar cum o apucă, îndată o și lăsă la loc: fărâmitura era udă de sângele păsării. „Brrr! Vasăzică, ăsta e omul!” gândi furnica; și repede-repede-repede o luă pe cizmă în jos. Se coborî pe un fir de iarbă și își scăldă, cu mulțumire, trupul într-o picătură de rouă.

Musculița

În odaie e tăcere. Prin fereastra deschisă soarele scoate sclipiri din sticlăria de pe poliți. În fața iconostasului clipocește candela. Pe masa din mijloc stă deschis, uitat acolo de către copiii sfinției-sale, un ceaslov vechi, scorojit și unsuros. O musculiță, cât o gămălie, strălucitoare ca un licurici, intră bâzâind, să caute ceva dulce de gustat. Zboară încolo și-ncoace. Se uită prin străchini, se așază pe marginea unui pahar, se plimbă pe la icoane, ca și cum s-ar închina, ba intră până șin potcapul cel nou, pe care plodurile îl așezaseră pe pat cu fundul în jos și-l prefăcuseră într-un cuibar de ouă roșii, căci e Paștele. Nimic...

În sfârșit, dă Dumnezeu și ajunge și la măsuță, drept deasupra ceaslovului. Se lasă ușoară, zbârnâind mulțumită, pe foaia unsuroasă, pe ale căreia colțuri de sus picăturile de ceară stau ca niște peceți. E doar obișnuită

cu cărțile bisericești; nu o dată ieșise sătulă din biserica de peste drum. E atâta hrană pe foile îngroșate parcă de urmele degetelor tăvălite prin grâul dulce al colivelor. Iar aici, pe o margine, a dat tocmai peste ce căuta: o pată, zaharisită proaspăt, arăta că degețelul ce-și lăsase urma avusese grijă să se înmoaie dintru-ntâi în dulceață. Musculița se pune pe ospătat; prăpădenie de lacomă ce-i! Numai din când în când prinde, cu ochișorul, roșul slovei mari din susul foii, un S frumos, încondeiat cu măiestrie, ca și cum ar fi fost țesut la începutul rândului: „Slavă ție". Atunci își aduse aminte cum necăjise mai zilele trecute, la o liturghie, pe-un dascăl, căruia îi rămaseră pe barbă, lângă buze, un fir de grâu uns cu miere. Până ce n-a gustat din miere, nu s-a lăsat; dar bietului om i-a ieșit sufletul alungând-o.

Acum s-a săturat; se suie binișor până-n mijlocul slovei roșii, care o atrage. Își scutură aripioarele, își întinde piciorușele de dinapoi și le freacă unul de altul, ca și cum ar ascuți două cuțite; apoi, lenește, ațipește.

În clipa aceasta ușa se deschide dintr-o dată. Sfinția-sa, Popa Gheorghe, intră supărat, aprins la față, răsuflând din greu. A făcut slujba, la

biserică, s-a abătut pe la Petru bacalul, așa, în treacăt, a luat un pelinaș și s-a întors acasă. Și poftim ce găsește: preoteasa nicăieri, — dusă prin vecini; copiii la hoinărit, după ce spărseseră mai întâi toate învelitoarele gavanoaselor cu dulceți de pe fereastra din sală.

— Poftim!... ei poftim! strigă părintele înfuriat. Apoi își aruncă ochii pe masă și se supără și mai rău. Până și cărțile mi le-au vrăfuit!

Repede, cu o mișcare iute, sfinția-sa închide ceaslovul și-l aruncă, la loc, în dulap.

Iar în mijlocul slovei roșii, musculița, strivită, se făcu una cu hârtia tocmai în clipa când, mai adormită, izbutise să-și statornicească în căpușorul ei un gând: „Ce bine e să trăiești și să mori sătulă!”

Cântărețul

E de neam! Între toate lighioanele lumii, gândește el, nu era alta care să aibă strămoși mai aleși și mai de viță. Pământul era o nimica toată, un boț de humă ce orbecăia făr' de nici un căpătâi prin văzduh, când neamul lor greieresc își ridica osanale lui însuși, sub frunzele uriașe din care astăzi nici măcar urme n-au rămas. Ei biruiseră vremea, dăinuiau stăpâni în lung și-n lat, ca și pe atunci. Chiar un străbunic al lui, cu mii de ani înainte, fusese cântăreț în cuptorul brutăriei lui Por-împărat. Și astea nu erau vorbe de ici, de acolo, ci le povesteau bătrânii în toate mințile lor, și ei, firește, de la alți bătrâni pricepuți le auziseră. Căci, doar așa rămân poveștile pe lume.

Toate gândurile acestea năvăliseră greierului în cap într-o seară, când nu putea ațipi din pricina unei privighetori care-i împuiase capul cu cântecele ei, de sus, din copacul sub care

dânsul se odihnea. „Mă rog, n-aș putea-o vedea și eu pe dihania asta? Ce neam așa de obraznic să fie?” se întrebă greierul. Și cum numai de întrebat se putea întreba singur, ca să afle și-un răspuns, își puse în minte să iscodească pe o lăcustă, deși numai la gândul că avea să vorbească unei obrăznicături care îndrăznise să se întreacă din sărit cu el îl apucau furiile. O căută totuși și n-o găsi. „Firește, gândi greierul, lăcustă și să stea acasă, dracul a mai văzut?!” Și cum luna se ascunsese într-un nor, rugă pe un licurici să-i lumineze calea. Și, așa, se întoarse.

Toată nopticica nu închise ochii. Privighetoarea își făcuse de cap. Îl mai mângâie însă pe greier iubirea și laudele pe care o mulțime de vaca-Domnului — gângăniile cele roșii stropite cu negru — i-o arătau. Lasă că-l căinau că nu putuse dormi, dar din semnele lor greierul înțelese că și ele erau mirate de îndrăzneala unei păsări venetice care tulbura liniștea băștinașilor de neam. Greierului i se umfla inima în piept de mândrie și, în zori de zi, li se închină cu plecăciune, poftindu-le în juru-i, să-l asculte. Și, cu toată oboseala, greierul le cântă, în cinstea lor, un imn al dimineții. Iar vacile-Domnului îl rugau să nu mai contenească,

fiindcă ele altceva n-au de făcut decât să-l asculte.

Și le-a cântat greierul până ce soarele s-a ridicat de câteva sulițe pe cer. Iar încălzindu-se grozav, cântărețul se rugă de iertăre, să ațipească puțin. Și se adăposti sub frunza unei rochița-rândunicii. Iar vacile-Domnului se sfătuiră, se ridicară pe firicelele de iarbă dimprejurul culcușului cinstitului cântăreț și, legănându-se ușor, începură să-i facă vânt, să doarmă în răcoare, cum se și cuvenea unui mândru crai ce era.

Hoinar

O clipă ținu noaptea, cât țin nopțile de vară, când întunericul e numai o strângere de aripi a luminii. Și totuși, îndată ce se trezi, fluturul, în răcoarea umedă a dimineții, i se păru că dormise de când lumea; de aceea zise în sine, bănuind:

„Ce Dumnezeu răsare soarele atât de târziu!”

Dar ca și cum Dumnezeu i-ar fi făcut pe voie, deodată se răsfiră din înalt mănunchiul strălucitor al razelor de soare, și peste câmpie năvăli un văl de aur. Fluturul își pâlpâi de câteva ori aripile și, din vârful galben al tulpinii de lumânărică, unde poposise de cu seară, își luă, zglobiu, zborul. Fiindcă nu fusese de mult pe la târg, o luă într-acolo.

Curând zări o grădină cu fel de fel de flori. Trecu pârleazul și, mehenghi, se furișă întâi pe la ferestrele casei. Perdelele erau încă lăsate. Ce să vadă? Nimic! În schimb, de jur împrejurul

privazurilor, cununi de zorele se împleteau, cu florile deschise, fragede, liliachii bătând în albastru, sinilii bătând în roz, acoperite de rouă ca de niște nestemate. „Fragede flori”, gândi fluturașul și, bătându-și aripile albastre stropite cu aur, le sărută pe rând. „Aici o să stau astăzi pe vremea arșiței”, gândea ștrengarul. Dar tot privind la ele, găsi zorelelor o scădere; prea își schimbau fața; dimineața într-un fel, la amiază într-alt fel, iar seara se-nchideau morocănoase. „Nu-s statornice”, adăugă craiul și plecă mai departe. Cum zbura, așa, deasupra straturilor, mirosul rozetei îi umezi sufletul. Repede se coborî de se așeză pe o tulpină de rozetă. Și cum rămăsese pierdut, răsuflând mireasma îmbătătoare, se gândea: „Nu e floare mai fermecătoare ca rozeta, degeaba! În mireasma ei să mori, și mori fericit.” Gândind astfel, privi mai bine tulpina florii. Cine-l pusese! Mâhnit, își mai schimbă din păreri: „Într-adevăr, îmbătător miros, dar de ce oare firea nu îmbină niciodată toate însușirile la un loc? Poftim, privește, cine împrăștie o asemenea mireasmă! Ce flori mărunțele, pipernicite, aproape verzi, ca și frunzele.” Și fiindcă în clipa aceea veni până la el adierea unor crini, urmă: „Ce are a face

rozeta cu crinii, cu crinii albi ca spuma laptelui!” Fără să stea în cumpănă, își făcu vânt spre lujerul înalt, subțire și mândru al unui crin întârziat. Așezându-se în potirul parfumat, alb ca zăpada, berbantul își destinse aripile puțin, să se odihnească, dar băgă de seamă că se umpluse de praful galben al florii și se necăji: „Foarte mulțumesc de gazdă, dacă e vorba să ies mânjit!... Și unde mai pui că aici stai ca într-o mănăstire.” Se înălță în aer. Se încălzise grozav. „Parcă e mai cald ca la câmp”, gândi sprințarul. În vremea aceasta ochii lui zăriră, așa, ca o șuviță de sânge. Era un strat de garoafe. „Hai într-acolo”; întinse aripile, lovi de câteva ori aerul și se lăsă, ușor ca un fulg, deasupra unei garoafe bătute, creață și îmbălsămată. „Uite-o floare care nu-i năzuroasă, își zise; o găsești pretutindeni; și, cu toate astea, ar avea dreptul să fie mândră cu fața ei îmbujorată. Da, garoafa într-adevăr mi-i dragă.” Și stătea, hoinarul, tolănit pe frunzișoarele moi, ca un pașă, când parcă îl ameți ceva. „Ce să fie? A! mirosul garoafei. Uite asta, cugetă craiul, asta nu-mi place la garoafă. Nu putea, adică, să aibă un miros al ei, numai al ei? Trebuia să împrumute mirosul pipărat de cuișoare? Pfui!” Zglobiu, își

văzu de drum, aiurea, strănutând... Și ziua trecea, și rătăcitorul zbura mereu, mereu, fară astâmpăr. „Uite colo un lăvicer de nu-mă-uita. Fiindcă-s albastre ca și mine, s-or fi crezând, mă rog, lucru mare”, atingându-le, disprețuitor, cu vârful aripii, le lăsă în urmă. Ce mai straturi de ochiul-boului! „Sunt prea din topor, băgă de seamă curtezanul. Ce e floare trebuie să aibă ceva care să o înrudească de aproape cu cerul, cu aerul... sau cu mine.” Îngâmfat, se împiedică de o gura-leului: „Mersi, de-alde dumneata găsesc și-n câmp, la țară.” „Ei, cu micșunica se schimbă vorba, adeveri șiretul, asta, da.” Și se lăsă, elegant, în roate, deasupra florii cumințI. Își strânse aripile una, își răsuci mustața, făcu ochii mici; micșunica rămase liniștită; gazdă bună, dar nu sprințară. Flăcăul se necăji: „Ho, băbătie, prea te crezi! Eu n-am venit să dorm.” Și fugi râzând. Mărgăritărelele nu le putea suferi, zbură pe deasupra lor, numai să le facă în necaz; întrucât privește barba-împăratului, îi venea rău numai când se gândea la numele ei... Ziua trecea, soarele scăpăta; se mai răcorise. O luă înspre gherghine. Cocoțate sus, pe tulpinile lor, gherghinele îl priveau nepricepute. „Înalte și proaste”, zise pierde-vară și, înălțându-se sus,

căută cu ochii trandafirii. Îi zări. Se coborî încet, curtenitor, se închină în fața fiecăruia. „Flori de paradis, flori măiestre, flori...”, dar cum se întorcea, în dreapta și-n stânga, complimentând, aripa i se zgârie de-un ghimpe. Craidonul o șterse repede, fără să se mai uite înapoi... Trecu pe lângă lalele fără să le privească; dar în drum făcu cu ochiul rochiții-rândunicii, o veche prietenă, și spuse o vorbă proastă unui stânjenel scuturat, îmbătrânit, ce i se ținea în cale. Zarnacadelelor le rămăseseră doar tulpinile; liliacului, frunzele. Mai departe, mai departe. Din zbor fură o sărutare unei cicori, rătăcită pe acolo cine știe cum. Și cicoarea îi aduse aminte de câmp. „Tot mai frumos e câmpul... Dar nu-i vorbă, și-n grădină!...” Și parcă departe, într-un colț, zări o floare învoaltă, necunoscută. Grăbi, dar, deodată, începu să orbecăiască. Nici nu băgase de seamă că se întunecase. Nu mai vedea nimic. Îl apucase noaptea în drum. Neputând să mai zboare, se lăsă, la întâmplare, pe un spin uscat, să aștepte zorii, suspinând nemulțumit: „Ce Dumnezeu se-nnoptează așa devreme!...”

În curtea mea

Curtea mea e la țară, pe malul unei ape. De jur împrejurul curții se încinge un gard de cătină, iar pe cătina în care vrăbiile stau împănate ca albinele în roi, se țese, de cu primăvară până-n toamnă, tulpina de rochița-rândunicii. Pe de margini, din loc în loc, ca la o azvârlitură de piatră unul de altul, se înalță plopi bătrâni, fuse uriașe pe care se deapănă vântul; pe vârfurile lor țin acoperământul, — cerul. Tufe de pomușoară și de agrișe dau, înăuntrul curții, adăpost păsărilor mele.

Căci am păsări multe și felurite. De ici, din portița încununată cu iederă, hai să le privim. Ai auzit cucurigul? Răsare soarele. Cocoșul acela negru e ceasornicul curții mele. Iată-l pe culme, țanțoș, cu pintenii arcuiți, cu platoșa penelor oțelii, gata ca de luptă. Parcă vrea să-și arate bărbăția cârdului celuia de claponi din fața lui, — găini care nu se ouă, ale căror pene

lungi și moi îi prefac într-un fel de sălcii plângătoare printre păsări.

A, uite-o, harnica ogrăzii! Repede-repede, sfârâindu-i picioruşele în ghetele galbene pe nisip de iute ce aleargă, cu boneţică albă tivită cu arnici, de gospodină, pe cap, cu cercelușii de mărgean la ureche, strânsă în fusta ei cu picăţele, bibilica — picherea — aleargă dintr-un colţ într-altul, să puie toate la locul lor. Numai să-i auzi gurița când vreo leneșă se întrece mai mult cu dedeochiul somnului!

Albe, linse, sau zburlite ca de vânt, legănându-se, sâsâind, îndemnând la tăcere, le vezi? cârdul de gâşte se înșiră, una după alta, ca și când cea din capăt ar fi înghiţit un mosor de sfoară al căreia capăt l-ar fi hăpăit, pe rând, toate celelalte.

Dincolo, lângă teuca de apă, sunt rațele; parcă-s totdeauna văduve, așa-s de ursuze. Mișcând mereu din ciotul cozii, la dreapta și la stânga, ca și când dânsa le-ar îndemna și îndrepta trupul încotro s-apuce, știu numai să-și desfacă lopăţelele pliscului, să se linciurească-n apă.

Dar bate soarele tare. Pune-ți mâna la ochi, să poți privi mai bine.

Colo, sub tufișul cela de agrișe, sunt cloștile. Înfoiate, gata să sară în capul oricui s-ar apropia, ele scurmă mereu, ca și când ar căuta o comoară. Își hrănesc puișorii. Gâgâlicii! boțuri de aur, cu două picături de rubin drept ochi. Uite-i cum se frământă, cum se strâng, roi, și se desfac pe urmă, cum se ciupesc de la un viermișor. Unul a sărit pe spatele mamei și, cu piciorușele lui subțiri și fragede ca paiul, i se cocoață după gât. De acolo urmărește cu ochișorii lui vioi ce fac ceilalți; prinde clipa, sare și apucă viermișorul. Apoi, fugind sub aripa caldă și ocrotitoare a cloștii, ospătează. Ceilalți rămân locului prostiți, sărăcuții! până ce zăresc o altă pradă.

Dar ce-i? Găinile se strâng să privească iscoditoare. Doi cocoși tineri s-au apucat la luptă. Penele zbor ca luate de vânt. Stai puțin și-o să vezi! Grămăticul curții mele e doar curcanul! Iată-l: i-a și zărit. Uite-l cum se repede, cum se pune mijlocitor între ei, cum îi desparte; pe cel mai vajnic îl ciupește și-l urmărește până în celălalt colț al curții. Iar dacă a făcut pace, e și dreptul lui; se-nroțește, își atârnă șiragurile de hurmuz și mărgele la gât și, ca un drept judecător ce este, primește

închinăciunile tuturor.

Numai fantele, craiul curții mele, privește-l, nici nu vrea să se uite la el. Tot necazul lui e că grămăticul își poate înroti la fel coada.

Auzi un lătrăt? E Dudaș, Dudașache, dulăul, păzitorul. Acuma cercetează gardul dacă n-are vreo gaură prin care să se poată strecura lighioanele înăuntrul curții. Când găsește o deschizătură, se oprește și latră, — dă de veste.

Aha! Vezi? S-au oprit toate păsările, cu capul întors spre cer. Gâgâlicii de aur au năvălit sub aripile cloștilor, să se ascundă. O săgeată străbate prin aer. E un vultan. N-avea nici o grijă! Grămăticul l-a zărit cel dintâi. Și-a strâns mugurul nasului, și-a scos gușa în afară și-l urmărește cu ochii, să sară. Gluguind, parcă-i zice: „Poftim, dacă-ți dă mâna!” Dar vultanul e priceput; știe cu cine are de-a face. Un ocol, și se șterge prin zare, să caute aiurea o pradă mai puțin păzită.

Și-n urma lui păsările își văd de hrană, gâgâlicii răsar iarăși la lumină, și liniștea și pacea se lasă peste curtea mea.

Hai de ne-om duce și noi!

După asemănarea lor!

Făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele pământului. Îi rămăsese de înviețuit numai câteva. Pe acestea se hotărî să le plăsmuiască după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască și inima și mintea acelor cărora le dăduse suflet mai dinainte.

Așa, după povața leului, care vroia să știrbească din măreția tigrului, făcu mâța; după gustul raței, zuliară pe lebădă, făptui gâsca; după placul elefantului, ironist, născu șoarecele. Ascultă chiar pe măgar, care-l rugase că, decât ar mai face un dobitoc pe lume, mai bine i-ar lungi lui urechile, doar-doar o putea prinde un sunet mai armonios.

Dumnezeu știa că fiecare din vietățile aceste își vor avea pe pământ menirea lor; că, cu cât vor fi mai multe, cu atât se vor înlesni mai bine una pe alta; că nici urechea măgarului n-o să prindă nota privighetoarei, după cum nici

mărimea elefantului n-o să poată batjocori micimea șoarecelui.

De aceea Atotputernicul se plimba pe pământ, întrebând și ascultând în dreapta și în stânga. Într-un rând, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o vieţuitoare aerului. Și cum căta cu ochii primprejur, iată că vede: sub o frunză, o broască; o albină și-un fluture pe câte o floare; și-n mijlocul unei mreje, țesute între două crengi, un păianjen.

Dumnezeu zâmbi, le chemă la el și le spuse:

— Ascultați, vietăților, vreau să vă dau pe ziua de astăzi încă o tovarășă. Doresc să aud povața voastră — cum și ce înfățișare să-i alcătuiesc. Mergeți de vă sfătuiți dintru-ntâi între voi și veniți cu lucrul gata.

Cele patru vieţuitoare se traseră mai la o parte, în sfat.

— Bine, dragilor, se umflă broasca, nu-i ajunge preasfântului că ne are pe noi? O să lase atâtea ființe pe pământ, că nu ne-o ajunge cu ce ne hrăni. Ia să-i croim noi o dihanie cum n-a mai văzut nimeni, doar l-om sătura.

Și șu-șu-șu, șu-șu-șu, se sfătuiră! Apoi, câteșipatru, veniră în fața Domnului.

— Ei? le întrebă Dumnezeu. Tu, broasco, ce

sfat îmi dai?

— Înalt-preasfinte, zise broasca, priviți-mi ochii și faceți-i noii viețuitoare la fel.

— Bun! Dar tu, fluture?

— Priviți-mi trupul.

— Bun! Dar tu, albină?

— Priviți-mi aripile.

— Bun! Dar tu, păianjene?

— Priviți-mi picioarele.

— Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu și zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen! Iată lighioana pe care o doreau ele!

Dihăinile se uitară una la alta.

— Acum să-l vedem, zise albina, încet, broaștei.

Dar Dumnezeu blagoslovi în aer, apoi întinse palma. Și în mâna Domnului răsări, deodată, noua viețuitoare.

— Iată sora voastră. Vă place?

Cele patru sfătuitoare răspunseră, codindu-se:

— Da... mărite Doamne!...

Și Dumnezeu înțelese că noua viețuitoare era într-adevăr frumoasă.

Tocmai în clipa aceasta uite și-o șopârlă. S-o întrebe și pe asta, se gândi Dumnezeu.

— Ei, tu, șopârlă, ce zici că-i mai lipsește ființei acestea ca să se desăvârșească sfatul celor patru tovarășe ale tale?

— Sprinteneala mea, Doamne, răspunse cu acreală șopârla.

— Fie! Du-te! porunci Dumnezeu făpturii celei noi care se ridicase pe vârful degetului său.

Și așa, din răutatea celor cinci viețuitoare, zbură, pentru întâia oară pe pământ, nebunatica și gingașa libelulă.

Dar ar fi nedrept să nu se știe că dintre toate viețuitoarele numai rândunica fusese mărinimoasă. Ea rugă pe Dumnezeu să dea viață unei rândunele mai chipeșe ca ea. Și Dumnezeu îi făcu hatârul: însufleți lăstunul. Dar pentru inima cea bună a rândunicii o lăsă tot pe dânsa mai frumoasă.

Cioc! cioc! cioc!

În fel de fel de fețe

Gaița mea e foc. V-am destăinuit pățania ciocănitorii și de-atunci și-a pierdut încrederea în mine. O săptămână întreagă am rugat-o până să-și ție cuvântul, să-mi spuie cum au căpătat păsările penele lor așa de minunate la vedere. Ascultați ce-am vorbit cu gaița:

Eu: Pasăre dragă, îți făgăduiesc că de acum înainte n-o să mai spun altora nimic din ceea ce-mi împărtășești.

Gaița: Lasă că te cunosc. Așa mi-ai vorbit și rândul trecut, și mi-ai pus ciocănitoarea pe cap, de-mi amărăște zilele.

Eu: Gaiță dragă, mă jur...

Gaița: Jurămintele tale sunt ca fulgii mei de ușoare. Uite (își scoate un fulg cu ciocul și-l lasă să plutească în aer).

Eu: Gaiță dragă, crede-mă, jurămintele mele sunt ceva mai grele...

Gaița: Lasă! lasă!... În sfârșit, o să-ți spun și

povestea asta, și atâta tot...

Eu: Și lada-n pod!

Gaița: Așa. Ascultă: La-nceput toate păsările aveau penele de două feluri; albe și negre, ca ziua și noaptea. Decât Dumnezeu se cam săturase să le vadă pe toate la fel. Și ce și-a zis: „Bine, dacă la trup îs deosebite, de ce n-ar fi și la pene?” Atunci s-a uitat în sus, în jos, și-a hotărât îndată unui păun — păunul era alb, cânta mai frumos decât toate și era și pasărea lui de casă — a hotărât așadar unui păun să-și ia zborul, în zorii zilei, prin înaltul cerului, să-și moaie penele în albastrul văzduhului și-n aurul răsăritului, apoi să se lase pe pământ, să-și poarte aripile prin verdele ierbii. După ce păunul a îndeplinit toate aceste, de-ți lua ochii cu strălucirea lui dacă-l priveai, Dumnezeu a poruncit unui vultur să adune toate zburătoarele cerului, și după ce s-au strâns la un loc cu toatele, preasfântul le-a spus că vrea să le înfrumusețeze. Arătându-le păunul, le zise să-și aleagă fiecare, de pe trupul lui, felul penei în care ar vrea să fie îmbrăcată. Și ca să-l vadă mai bine păsările pe păun, Dumnezeu îi porunci să-și rotească coada, și de atunci păunul căpătă darul acesta. Păsările cerului însă, deprinse

mereu cu albastrul văzduhului, cu verdele ierbii și cu aurul soarelui, puține au ales penele aceste, și mai toate s-au bucurat de socoteala sticletelui. Vezi dumneata, mic și afurisit: „Doamne, zise el, dă-ne din toate câte ceva și lasă-ne să le amestecăm noi cum ne-o tăia capul.” Dumnezeu a zâmbit și-a încuviințat că cele care voiau să asculte de sticlete să facă după cum le-a sfătuit el. Tocmai atunci, hop! și ciocănitoarea, care întârziase, c-un trandafir alb în cioc. Preaînaltul o cheamă să o mustre că a rupt floarea, apoi porunci unui înger să-i aducă trandafirul, să-l miroasă. Îngerul, când luă crenguța, se împunse într-un spin și îndată îi ieși în vârful degetului o bobiță de sânge. Fiindcă din pricina trandafirului răsări cea dintâi picătură de sânge pe lume, Dumnezeu meni floarea să se facă roșie, cum se și făcu, iar pentru că prin ciocănitoare se întâmplase aceasta, Atotputernicul spuse îngerului să-și șteargă degetul de capul ei, să rămâie însemnată.

Ce să vezi însă? Așa le-a luat ochii celorlalte păsări roșul ciocănitorii, că toate au năvălit la ea, să se atingă de dânsa, să capete și ele măcar cât de puțin din fața sângelui. Cel dintâi

sticletele. Dar dintr-o picătură ce s-alegi? Pe urmă și-au amestecat penele care cum le-au tăiat capul. Vrabia, fiindcă era cald, s-a scăldat îndată în țărână și s-a făcut ca dracul. Cioara, foarte înțeleaptă, ce-a gândit: „Eu nu-s proastă, cu pana mea n-o să mă ia nimeni în seamă și-o să mă înmulțesc în pace. Ia să rămân eu neagră cum sunt.” Și neagră a rămas. Tot astfel și corbul. Puține au avut înțelepciunea să se roage de Dumnezeu să le facă el cum o crede în nemărginita lui mărinimie. Așa Preaînaltul și-a atins degetul de penele păunului și-a făcut: prigoria, gangurul, scatiul. Ba chiar și eu am întins aripile de mi-a pus albastrul de pe ele. Uite. Mărturisesc, cam puțin, însă și așa e bine, că tot mi-a venit mintea cea de pe urmă. Dar cel mai folosit, îți închipui, a rămas păunul, că tot albastrul, aurul și verdele, disprețuit de celelalte păsări, i-au rămas lui. Iar el, de bucurie, și cum avea un glas minunat, s-a pus îndată să cânte, și cântă, cântă fără să ia în seamă că Dumnezeu, obosit, vroia să ațipească puțin. De trei ori i-a poruncit Atotputernicul să tacă. El, de unde! Îi da înainte. Atunci, dintr-un tufiș, iată și privighetoarea! Privighetoarea, pe vremea ceea, era cea mai leneșă pasăre: dormea și ziua și

noaptea. Și fiindcă acuma se trecuse cu somnul, nimerise și ea la spartul târgului și alergă la Preaînțeleptul să-i schimbe și ei penele, că nu vroia să rămâie așa cum o mâzgălise, acum în grabă, vecina ei, vrabia, cu ce putuse lua și dânsa de pe aripi. Dumnezeu însă se supără foc de lenea privighetoriii și o lăsă așa, ba o și pedepsi să nu mai doarmă nici nopțile de acum înainte. Dar fiindcă privighetoarea zbură pe umărul Atotfăcătorului, și se rugă frumos de iertare, și fiindcă îndurarea lui Dumnezeu nu cunoaște margini, i se făcu milă Ziditorului de păsărică. Însă nu-și mai putea lua cuvântul înapoi. Ce să facă? Tocmai îi lovi auzul glasul păunului. Și ce se gândi Dumnezeu? Să treacă glasul păunului privighetorii: pentru pedeapsa mare care i-o dăduse se cuvenea, în schimb, și-un dar mare. Ba scăpa și de cântecul zăludului. Zis și făcut. De atunci privighetoarea cântă așa de frumos, iar păunul scheaună ca o mâță. Ia așa!

După ce gaița sfârși, m-am gândit puțin, apoi iată ce i-am vorbit:

Eu: Ia ascultă, gaițo dragă, frumoasă poveste și mare minciună mi-ai înșirat.

Gaița: Dacă o crezi, cum o cred eu, ți-am spus

un adevăr.

Eu: Așa-i! Dar adevărul e un adevăr când e pentru toți la fel.

Gaița: Și câte minciuni n-au fost multă vreme, pentru toți, adevăruri adevărate.

Eu: Gaițo, umbli cu șiretenii. Adevărul numai noi, oamenii, îl știm.

Gaița m-a privit, a întors capul, apoi a început să fluiere un cântec care am învățat-o eu, un cântec de batjocură, ca și cum mi-ar fi zis: „Vorbă să fie!” Ei, vă place?

Ca să mă răzbun pe ea v-am destăinuit și povestea aceasta. Uite-așa.

Mai sus!

S-a trezit ciocârlia în chemarea prepeliței: „Pitpalac!”

Cerul abia se rumenise; picăturile de rouă încă nu se prefăcuseră în mărgăritare; luceafărul tot făcea din ochi pământului.

Dar peste puțin deodată adâncul scăpără. Cea dintâi rază străpunse văzduhul și se topi în ochiul ciocârliei. Niciodată darul acesta, trimis de către soare, nu umpluse sufletul păsării de o mai mare fericire. Căci și fericirea nu-și alege totdeauna clipa nimerită în care să-și verse prinosul.

Scuturându-și penele, un tril de mulțumire izvorî din gușa ciocârliei. Apoi se dezlipi de țărână și, pâlpâind din aripi, se înălță.

Aerul parcă se rumenise. Oglinda cerului poleia pământul. Încă o bătaie de aripi.

Mai sus!

Slab de tot i se părea ciocârliei că mai aude

glasul pitpalacei. Înota în valuri străvezii; plutind pe ele, dete drumul ciripitului ei gâdilitor ca al unei grindine de mărgăritare.

Dar raza care i se topise în ochi o chema la ea, în înalt. În cântecul ei, pasărea îi spunea că vine. Încă o lovire de aripi, și-ncă una.

Mai sus!

Îmbătată, pasărea se asculta singură; pentru ea și pentru soare cânta.

I se părea că tremurările cântecului ei umpleau bolta cerului. Vroia să se simtă singură, dezlipită de țărâna pământului, — ea și raza, în singurătatea amețitoare a înălțimilor...

Își avântă din ce în ce cântecul; și încordează mai tare puterile. Dar trupul greu parcă-i înlănțuie glasul, i-l ține închis ca într-o colivie. Ar vrea să se simtă dezrobită, ușoară ca aerul, străvezie ca el.

Mai sus! mai sus!

Și trupul mereu o trage înapoi către pământ, și raza mereu o cheamă către înălțimi.

Într-un avânt își pune cea din urmă putere și, deodată, se simte, în sfârșit, slobodă, desfăcută de greutatea netrebnică a cărnii.

Și-n vreme ce, smulgându-se, nebun de fericire, glasul se-nalță singur, tremurător și

dumnezeiesc de dulce, în înalt, trupul cade ca un bulgăre de țărână spre pământ.

Nedespărțite! ...

Toamnă! Pădurea fumegă. Negurile se lasă perdeluind zările. Păsările se rotesc în înalt, se deșiră, iar se strâng și iar se răresc, apoi își aleg călăuzele, le pun în frunte, și-n vârf de săgeată călătoresc. Se ridică stolul sus-sus, pe apa albastră a cerului, și lin, ca împinse de un dor tainic, vâslesc, se șterg din zarea plaiurilor noastre. Se duc!

Încotro?

În nopțile reci de toamnă văzduhul parcă freamătă. O lume ciudată pare că prinde ființă sub stele; noiane de frunze desprinse pare că sunt purtate de vânturi; umbre se strecoară rătăcite; țipăte răsar și se sting; chemări de călăuzire umplu largul cuprinsului. Sunt păsările călătoare. Și cu ele parcă iau ceva din sufletul nostru, în ochii lor parcă fură soarele, pe aripile lor parcă duc primăvara.

Un stol de turturele a întârziat. Grăbite s-au

strâns în dimineața aceasta, și-n fâlfâirile lor, care se aud ca niște sunete supte ușor dintr-un flaut, pornesc. Întâi o iau pe-aproape de pământ, peste lunci, deasupra rariștilor, printre plopii înalți, ca și cum ar vrea să mai vadă locurile aceste o dată. Apoi fac un ocol mare, de jur împrejurul păduricii, în vreme ce o rază de soare împunge pânza norilor și tivește pe cer o dungă de lumină. Bucuroase, păsările bat din aripi și se hotărăsc. Patru, două perechi, o iau mai înainte, o pereche rămâne în zbor mai potolit, în urmă. Ajung deasupra râului; un țipăt năbușit, din gușă — un semn al călăuzei — vrea să le strângă pe toate la un loc. Și-n clipa aceea un bubuit de pușcă clocotește aerul cuprinsurilor. Cele două perechi feresc ca fulgerul în lături; dar din perechea din urmă, o turturică își curmă zborul, își adună apoi puterile, cu cel din urmă fior al vieții, se rotește în două cercuri, se înalță drept, ca o săgeată în văzduh, spre raza de soare, apoi cade rostogolindu-se în undele râului, care o fură și o poartă mai departe.

Stingherul, soțul, urmărește puțin stolul, apoi se întoarce, caută îngrijat și, pe apa tulbure, își vede tovarășa. O putere îl ține atunci deasupra

vâltorii, cu ochii nedesprinși de la trupul plăpând și pătat de sânge ce lunecă la vale, de la trupul pe care, în cercuri strânse, îl urmărește mereu.

Și sub cerul în care raza de soare s-a stins, călătoresc trei: stolul care se șterge în zare ca un rămas bun, pasărea moartă mânată de valuri, și porumbelul care se rotește mereu, urmărindu-și soția, ca un simbol al veșnicei iubiri!...

Și-n urma lor, toamna cade mai grea!

Pasăre de noapte

O zi înăbușitoare ca aceasta nu mai coborâse Dumnezeu pe pământ. Se coșcovise scoarța copacilor, se scorojiseră frunzele, iarba se măcinase, pământul se făcuse cenușă. Izvoarele secaseră; locul bălților nici pas să se mai cunoască. Ici, colo, câte o șuviță de apă, ca urma unei lacrimi pe un obraz uscat de boală. Lighioanele pădurilor umblau cu limba scoasă, să găsească unde să-și stâmpere setea. Atunci, unele din ele, o luară în sus, spre ținuturile înzăpezite, unde nu le putea lipsi apa niciodată.

Până și buhna, cât era ea de greoaie, că nu-și întinsese niciodată încă aripile la zbor, cu penele ei înfoiate ca și cum i-ar sufla mereu un foi în coșul pieptului, cu capul ei buhos și nedormit, cu ochii nepotrivit de mari, ca de-mprumut, buhna, care pe vremea aceea era pasăre de zi, ca celelalte, și-a dezmorțit aripile și-a pornit-o la drum, să găsească un izvor, un

pârâu, să bea o picătură de apă măcar. Și cum nu era deloc deprinsă, își fâlfâi aripile, dintruntâi, de la un copac la altul, apoi de la o poiană la cealaltă, până ce a ajuns, în sfârșit, într-o altă pădure. Decât se-ntunecase de-a binelea, căzuse noaptea, și peste o apă să deie nici gând. Atunci a poposit pe-o cracă, să aștepte zorii zilei. Răcoarea nopții o mai învioră.

Dar cum stătea așa, plecă puțin capul, și-n clipa aceea zări, chiar sub creanga pe care stătea, cum strălucește ceva. Ce să fie? se gândi buhna. Ochi de mâță sălbatică nu erau, fiindcă nu erau doi. Atunci? zbură jos, și care nu-i fu mirarea când simți pământul sub picioare jilav. Fusese pe acolo un șipot bogat în apă, și-acum nu mai izvora decât câte-o picătură pe care Dumnezeu o păstra, în fiecare noapte, privighetorii. Lucea picătura ceea ca un ban de aur, căci, ca să o găsească privighetoarea, Atotputernicul răsfrângea într-însa o stea. A stat buhna, s-a gândit, dar de ce strălucește picătura ceea nu și-a dat bine seama, și, numai într-un târziu, și-a închipuit că uitase ziua un pic din lumina ei. Cum era tare însetată însă, sorbi apa, și-n locul ei rămase pământul întunecat, căci steaua nu mai avea unde să se oglindească. Și

mare-i fu mirarea buhnei când nu mai zări lumina. Vasăzică, ea o băuse odată cu apa? Zburând înapoi pe cracă, se gândi ce se gândi, și se hotărî... Dacă sorbise lumina, trebuia și ea, la rândul ei, să lumineze. Poate că Dumnezeu îi hărăzise darul ăsta să mai înfrumusețeze noaptea. Deci noaptea îi era dat ei să trăiască...

De-atunci s-a deprins, încetul cu încetul, să vadă prin întuneric; și acuma de bună seamă crede că vede fiindcă luminează dânsa.

O fi și pedeapsa lui Dumnezeu, fiindcă sorbise picătura de apă care se cuvenea numai privighetorii.

Vulturul

S-a ridicat, deodată, din prăpastia întunecoasă, umedă, a munților falnici. Și, doritor de lumină, în această dimineață scăldată de soare, a întins aripile, ca o flamură, deasupra brazilor bătrâni. S-a înălțat mai întâi drept în sus, ca o săgeată; a străbătut văzduhul răcoros, apoi a rămas acolo, s-a legănat în aer, îmbătat de plăcerea să fluture la înălțime uriașă; a plecat capul și a privit în jos. Pe câmpiile lucii, satele împrăștiate, ca grăunțele, scoteau sclipiri repezi ca a prundișului spălat de ape. Oamenii nu se zăreau; deasupra, dedesubtul lui, primprejur, nici o vietate. I se păru că lumea aceasta frumoasă, încântătoare, peste care primăverile se așternu cu spuză de flori, e a lui, a lui singur. Și, scuturându-și aripile, făcu un ocol larg, suind și coborând prin aer. Apoi i se păru că ceva flutură mai jos, ceva mic, prea neînsemnat pentru ca să îndrăznească să se suie

până la el: se repezi și, în ciocul gata să frângă, prinse o pană căzută chiar din aripa lui. Zbură cu dânsa, sus, sus, apoi îi dădu drumul și urmări cu ochi strălucitori lunecarea ușoară, ca pe o apă, a penei care cândva îl ajutase să se ridice.

Luă munții în lung. Nici o boare de vânt, nici un murmur de ape care să străbată atât de sus.

Și așa a mers până după amiază, cu ciocul deschis, înghițind aerul în gâlgâiri puternice, privind în toate părțile cu ochii lui ca două scântei.

Obosi. Se coborî ușor și se așeză pe vârful unei stânci ce țâșnea în sus, goală, din stratul gros de mușchi al muntelui. Cum sta nemișcat, părea și el de piatră, părea că-i colțul ascuțit al stâncii încremenite acolo de veacuri.

Pe urmă își plecă în jos capul; în fund, în noaptea deschizăturii adânci, tăiată ca de pala unui zmeu, șerpuia, sclipind ca argintul, izvorul. Și i se făcu dor de răcoarea dulce a undei șerpuitoare. Săltă și se repezi în fund; se lăsă în voie să cadă în apă; stropii reci îl acoperiră deodată, ca niște pietre scumpe, și, întinzând gâtul gol, bău îndelung, însetat. Apoi își luă iarăși zborul până pe stâncă, sus, se lăsă pe o coastă, întinse aripile la soare și închise ochii.

Adieri de vânt îl înfășoară în vălul lor. Aproape se trezește; prin pleoapa închisă încă parcă zărește un foc grozav, a cărui flacără încinge tot cuprinsul zării. Se ridică. Departe, în nori de sânge, soarele apune. Munții parcă-s aprinși, cerul arde.

Își ia zborul, grăbind spre cuib.

Se apropie, se lasă tot mai jos, deasupra muntelui, deasupra pădurii de brazi. Aceeași liniște în tot cuprinsul firii. Mai are puțin; zărește prăpastia spre care avea să se coboare, când, deodată, în tăcerea neclintită, răzbubuie, până-n depărtări adânci, un tunet, și aripa, amorțită, îi cade în jos. Se rostogolește de câteva ori prin aer, simte fierbințeala glonțului, ca a unui cărbune ce-i arde carnea, își încordează puterile, caută să mai plutească sus, dar dedesubtul lui munții parcă se prăbușesc. Aripa îi mai stă puțin întinsă, apoi i se frânge lângă trup, udă de sânge. Lunecă printre brazi. Răcoarea îl mai înviorează o clipă; iarăși caută să-și întindă aripile; se anină de o ramură. Se uită în jos. Drept dedesubt, la rădăcina bradului, un căprior stă liniștit, privind înainte.

Iar vulturul simte că-i pierdut, că puterile îl părăsesc. O ură strașnică îl cuprinde; parcă ar

dori să se stingă toată lumea odată cu dânsul. Se lasă să pice drept peste căprior și, cu cea din urmă putere, îi înfige gheara în ochiul curat și umed.

În vreme ce căpriorul se scutură și fuge, năuc de spaimă și durere, pasărea cade moartă, cu ghearele strânse, cu ochii deschiși.

Cocoșul

În nucul stufos din marginea ogrăzii, găinile, cocoțate de cu seară pe crengi, dorm duse, cu capul sub aripi, împrăștiate, care mai sus, care mai jos, cum le-a fost mai pe plac și le-a venit mai la socoteală. La o parte, așa, să le poată vedea pe toate, sculat cu noaptea-n cap, stă cucoșul; pașa, cum îi zic toți ai casei; rotofei, îmbrăcat în pene, cu creasta lăsată, strengărește, pe-o ureche. Cu gâtul întins, cu ochii încă cețoși de somn, privește. E poet. Sufletul lui, deși războinic, e mai avântat spre frumos decât al curcanilor, care se umflă într-atât, de par niște burdufuri, când sunt seci ca niște gogoși; decât al tuturor gâscanilor, care se plimbă pe apă și fac pe visătorii, dar în cap n-au minte nici măcar cât un grăunte; ori decât al rățoilor, care, cu cât sunt mai fuduli, cu atât umblă mai legănați; și chiar decât al păunilor mândri în port, dar cu glasul, între păsări, ca al măgarului

între dobitoace. El e poet! E cel dintâi care se minunează de frumusețile firii, și, fără părere de rău, își rupe totdeauna din somn numai să vadă cum răsare soarele. De aceea dânsul acum privește, pe când toți ai casei dorm.

Mijește de ziuă. Departe, în zare, se deslușește, ușoară, dunga de lumină a zorilor; întâi e ca o dâră de zăpadă, apoi, încetul cu încetul, se preface într-un întins de apă care-și înalță o margine tot mai sus, prelingându-se pe cer, ca sorbită de-o putere a văzduhului. Pe urmă, oglinda aburită de până acum pare că răsfrânge un foc depărtat, se face lucie, poala cerului prinde ființă parcă, și lumina începe să se cearnă peste pământ, ușoară, ca un colb de argint. Departe, cine știe unde, se văd dealurile, mai încoace câmpul, aproape satul și, chiar în față, își desface stâlpii din umbră casa de la cealaltă margine a ogrăzii. Aerul se înfioară; cocoșul răsuflă fericit, apoi își udă pliscul în mărgăritarul de rouă de pe frunza cea mai apropiată. Lumina încremenește o clipă.

Cucoșul își caută cu ochii tovarășele, le zărește, și în gândul lui le judecă pe toate. La stânga, ici, doarme Sura, nadoleanca; Băbătia, tot lângă el, și numai lângă el; a scos cinci

rânduri de pui până acum, și mai face pe tinerica; uf! tare l-a mai plictisit. Colo, mai jos, Țiganca, sora Surei; ceva mai tânără, dar tot o poamă: amândouă gâlcevitoare foc. În dreapta, la rând, pe crengi deosebite: Roșcata, Bogheta și Cucuieta; bune fete, dar prea își scoteau ochii de la el și prea i se țineau de urmă. Cel puțin Berca, de pe creanga cea mai de jos, văzuse că n-are încotro și-l lăsă în pace. Dar unde-i Puica? Asta, da, îi era dragă ca ochii din cap. Puica e o americancă albă ca laptele, puțin mai răsărită decât un ou și cu un cucui mai mare decât ea întreagă; îi place cum merge înfiptă, cu capul țanțoș, tremurându-și uneori moțul, ca și cum i-ar fi tras luarea-aminte: „Ghidi! ghidi!" Dar unde-i? Atunci un foșnet ușor de aripi îl făcu să ridice ochii; drept deasupra lui, Puica, șireată, întinse gâtul și, pe când celelalte visau încă, strengărița, îl săruta de „bună dimineața". Și-n aceeași vreme, într-o scăpărare orbitoare, din fundul zării, cele dintâi două raze ale soarelui se topiră în ochii celor doi îndrăgostiți. Cucoșul își înfoie penele și rămase așa, minunat, în fața răsăritului care ardea în pară. Peste câteva clipe, privi spre găinile care dormeau și zise Puicei: „Ce frumusețe dumnezeiască, dragă! Și

proastele astea dorm.” Apoi plănui o ghidușie: făcu Puicii cu ochiul, dându-i să înțeleagă că le-o pregătește el. Se ridică în picioare, bătu din pinteni, își fâlfâi aripile ca două steaguri și, întinzându-și gâtul, cu gândul într-adins să le facă să tresară, buimace, din somn, trâmbiță din gușă, voinicește:

— Cu-cu-ri-guuu!...

Ca soarele!

O casă, o livadă și-o curte mare. În casă stau stăpânii; în livadă sunt pomi roditori; în curte felurimi de păsări.

Așa, în curtea aceasta s-au întâmplat multe și mărunte, căci unde-s păsări multe, dragostea-i stăpână. Nu mai departe, acum o lună, un cocoș a fugit, peste gard, cu bogheta altuia. Nu i-au mai văzut deatunci nimeni! Unele păsări spuneau una, altele — alta, gâștele șușoteau, fel și chipuri, pe socoteala celor doi îndrăgostiți. Ei și-au văzut de treabă. Acum o săptămână, o găină, o americancă, zor nevoie după un pichiroi. Au șters-o și aceștia. Iar zarvă, iar șușoteli, nimeni nu mai putea nici dormi, nici mânca; cum se întâlneau două păsări față-n față, se-ntrebau: „Ce-i cu americanca?” Cealaltă: „Ce-i cu pichiroiul?” Pichiroiul așa; americanca altfel. Și ei doi habar n-aveau de gura lumii!

De aceea, când pichirea, stingheră, hotărî să-

și caute un soț și-și puse ochii pe păun — pasăre de neam mare — se feri de toți, de frică să nu li se așeze cineva de-a curmezișul dragostei. Și-a început pichirea să se învârte-n sus și-n jos pe lângă păun. Azi așa, mâine iar așa, până când i-a venit odată la socoteală și i-a șoptit, cu glasul ei cel mai dulce: „Pi-chi-chi-chi-chi-ri”: „Te iubesc!” Păunul a privit-o dintru-ntâi de sus, dar pe urmă și-a dat seama că nici pichirea nu e de lepădat, mai auzise că dragostea, dacă o întâlnești, s-o culegi de oriunde-ar fi, s-a rotit și-a răspuns: „Chiau!”: „Bine!” Și zilnic s-au curtat. Pichirea, mică și pestriță, dar șireată; păunul, mare, minunat de frumos, dar cam sec.

Și așa, într-o dimineață, pichirea, harnică titirez, s-a sculat mai devremior chiar decât cocoșul, a ciugulit ce-a putut și, pe urmă, s-a dus sub culmea păunului, de l-a sculat. Și-amândoi, aripă la aripă, au pornit pe pajiște. Flori, răcoare, mireasmă dulce. Pentru întâia oară și-au apropiat pliscurile: întâiul sărut! „Sunt mulțumită!” „Chiau!” „Sunt fericită!” „Chiau!” Ce Dumnezeu, gândește pichirea, numai atât e în stare să-mi răspundă? Și-n clipa aceea se înălță, rotund și de aur, soarele!...

Peste lume se revarsă valuri de lumină.

Păunul strălucește de parcă ar fi îmbrăcat în fir. Pichirea îl privește încântată, mândră de frumusețea iubitului ei. Apoi se întoarce de se uită, uimită, la soare. Și, cu sufletul ei sălbatic, plin de poezie, își îmbie și iubitul: „Privește, privește, dragă!” Dar păunul se supără. Îngâmfala îi descleștează limba: „Ce să te uiți la soare, când mă ai pe mine? Rogu-te, privește-mă!” Și cum pichirea se uită încă spre răsărit, păunul i se pune drept în față și își înroțește coada: „Privește-mă!” Se uită pichirea, se uită mirată, apoi, dumerindu-se, îi răspunde: „Te privesc, dar ascunzându-mi lumina soarelui, nu-ți mai văd nici strălucirea ta.”

Și, dezamăgită, pichirea îi întoarce spatele...

Numai așa păsările din curte nu mai avură prilejul să șușotească pe socoteala altor doi îndrăgostiți.

Luptătorii

Soarta se vede că-i menise așa: să fie vecini și să fie dușmani. Și-amândoi cocoși frumoși.

Unul, negru — cu toate lucirile pe care negrul le poate da în mângâierea luminii. Gulerul și penele subțiri, moi ca mătasea, ce-i atârnau de pe spate spre pinteni, băteau în verde ca fierea. Aripile, negru-aspru, ca mangalul. Pieptul luciu, cu ape tăioase, uneori sure, ca oțelul. Și penele lungi, mlădioase, și întoarse ca niște arcuri, ale cozii, cu sclipiri albăstrii, ce se stingeau îndată. Numai deasupra capului cu ochii neliniștiți ca niște gâze, creasta plecată, ștrengărește, roșie, aprinsă ca para focului.

Celălalt, alb. Alb pieptul, cu unde brumate, ca argintul odoarelor vechi; albe aripile, un alb moale, ca al omătului de curând căzut; alb gulerul, cu vârfurile penelor puțin-puțin gălbui, ca suflate cu aur; albă coada bogată-n pene,

ușoară, răsfirată. Și, deasupra capului cu ochii galbeni, plutitori în mărgeanul pleoapelor, o creastă cărnoasă, bătută și roșie ca o garoafă.

Nu se puteau suferi; își aruncau priviri tăioase printre spărturile gardului; fiecare se silea să trâmbițeze mai înainte zorii zilei. Și totuși prilejul nu-i adusese încă față-n față, să se măsoare. Astăzi însă clipa dorită de amândoi sosise pe neașteptate.

Cocoșul alb, cu găinile lui, ieși pe tăpșanul de din dosul casei, la scurmat. Era o zi frumoasă de primăvară, pământul era jilav, plin de mustul din care se și hrănea cea dintâi urzeală a lăvicerului ierbii.

Cum scurma așa cocoșul, își auzi tovarășele șoptind. Ridică semeț capul și, drept înainte, de partea cealaltă, vrăjmașul negru se proptise, gata de luptă. Găinile se opriră; înțeleseseră că aveau ceva de privit.

O scăpărare, și s-au repezit. S-au oprit față-n față, cu gâturile întinse, cu penele gulerelor zburlite, cu aripile puțin desfăcute și datenapoi. Cel negru bătu o dată din pinteni, și se loviră piept în piept; apoi se dezlipiră repede și, cu capetele pe spate, se avântară din nou, prinzându-se în gheare, izbindu-se scurt, aprig,

cu aripile-n coapse.

Erau grozav de voinici amândoi: cel negru ceva mai iute, cel alb mai cumpătat.

Și iarăși se deteră-napoi, cu gâturile întinse de mai să se desprindă din trup. Ca și cum i-ar fi suflat odată vântul, așa s-au ridicat de la pământ. Se îndesară pene-n pene, căutând să se apuce cu pliscul, să se sfâșie cu ghearele. Se feriră pe urmă în lături, săriră unul deasupra celuilalt, ca și cum ar fi vrut să se răpească-n văzduh; și-n sfârșit se țintuiră locului. Cel negru prinse creasta dușmanului în ascuțișul pliscului; cel alb îi înfipse gheara-n gât. Plini amândoi de sânge, tremurând, stătură așa până când durerea îi învinse; atunci se smunciră-napoi, pândind clipa când să se răpuie.

Sângele clocoti deodată în trupul amândurora; ochii le vedeau roșu; turbați, se năpustiră, de astă dată pe viață și pe moarte.

Strânși în gheare ca-n niște clește, cu pliscurile împlântate unul în carnea celuilalt, se rostogoliră la pământ și iar se înălțară, aprigi, în picioare. Săpară pământul cu pintenii, și țărâna sărea împrăștiată. Penele, negre și albe, zbârlite, smulse, răsfirate, se amestecaseră-n lupta abrașă, că trupurile lor se contopiseră, alcătuind

parcă o floare ciudată, o floare chinuită de furtuna ce-i împrăștia petalele-n vânt.

Dar puterile li se sleiră. Nici unul nu biruise. Se mai încordară o dată și se descleștară doborâți, însângerați, răsuflând cu greu. Din creasta celui alb se prelingeau picături de sânge. Pe pieptul celui negru se așternuse o dungă roșie, de care se lipise o pană albă din haina potrivnicului.

Și cum stăteau așa, găinile se apropiară, mulțumite și mândre parcă fiecare de stăpânul lor; îi înconjurară. Iar luptătorii, după ce se mai priviră o dată, ca și cum și-ar fi zis: „Pe mâine!”, se depărtară țanțoși, fiecare în mijlocul alaiului său.

Mărinimie

În revărsat de zori, pe baltă, lumina face minuni. Pe fața apei sclipesc, ici, sfărmături de oglinzi; colo, plăci de oțel; comori de galbeni între trestii. În nuferi, ca-n niște potire plutitoare, curg raze de aur. Un colb de argint dă strălucire stufărișului. Peste tot liniște neclintită, de rai.

Cocostârcul s-a sculat cu noaptea-n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subțiri ca niște lujere, trupul lui se leagănă agale. Din când în când își udă pliscul; uneori se oprește de se uită, ispititor, în fundul apei, ca și cum ar fi dat peste ceva ce căuta de mult. E răcoare, și răcoarea îl încântă. Nu simte nici o altă dorință decât să-și scalde picioarele în unda rece, care-i trimite fiori până sub aripi.

Deodată se oprește; încordează gâtul și privește. Pe frunza unui nufăr, o broscuță se bucură și ea de frumusețea și răcoarea

dimineții. Când l-a văzut, biata broscuță a încremenit pe piciorușele de dinapoi; cu ochii mari deschiși, cată la cumplitul dușman. În spaima ei, îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg, să soarbă dintr-o dată balta și, dimpreună cu balta, pe ea. Inima i s-a oprit.

Își aștepta sfârșitul.

Cocostârcul o vede și înțelege. Dar dimineața e mărinimos. Ș-apoi i se pare atât de mică, atât de neînsemnată această vietate a bălții, că, de la o vreme, parcă o pierde din ochi în fundul apei, și nici n-o mai zărește. Ridică piciorul, o pășește disprețuitor și trece, măreț, mai departe.

Broscuței nu-i vine să creadă. Mai stă așa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză; și-ntr-un avânt de recunoștință, ea, cea dintâi, taie tăcerea dimineții:

— Oaac!

Singuraticii

Pe lacul luciu din grădina cu florile neclintite de nici o adiere, cu crengile nestrăbătute de nici un foșnet, pe lacul adormit că pare o uriașă lespede de cristal ce acoperă o altă grădină fermecată, lebăda — bărbatul rămas singur — trece ca o închipuire, alb ca zăpada, cu aripile ca două scoici de argint, cu gâtul lăsat între ele, subțire, ondulat ca toarta unei amfore. Pasărea plutește lin, și în ea parcă poartă, rătăcit, sufletul unei ființe duse de pe lume.

Sus, pe bolta adâncă, stelele au pălit; în haosul albastru, luceafărul sclipește tainic, strălucitor, purtând parcă în văpaia lui viața tuturor lumilor cerești, a lumilor veșnic călătoare în necuprinsul firii.

Și cum, jos, lebăda sidefează fața apei, sus, luceafărul luminează întinsul tăriei. Numai ei doi sunt pâlpâirile nopții acesteia, în care lumea pare adâncită într-un somn de moarte. Amândoi

rătăcesc singuri, amândoi străjuiesc singurătatea, mistuindu-se în tăcere, mândri, deopotrivă de reci, deși unul, bulgăre de gheață, celălalt, pară de foc. Și se cunosc, se văd în fiecare seară, merg unul către altul și se-ntâlnesc: din înalt, luceafărul își coboară raza jos, în adâncul apei, unde răsare ca un mugur de aur.

Iar pasărea se apropie de scânteia picurată din cer și plutește ușor împrejurul ei, mai întâi în cercuri largi, apoi în rotiri tot mai strânse, tot mai strânse, până ce se oprește drept deasupra răsfrângerii stelei; și-atunci, din mugurul de aur, pare că se desface dintr-o dată o floare plutitoare, o floare măiastră de argint.

Și astfel stau de se privesc: sus, lebăda de aur a cerului, jos, luceafărul de argint al apelor.

Filozoful

E mare, negru ca întunericul; numai vârful labelor sunt albe, ca și când lumina zilei i le-ar fi pătat într-adins. Din capul cu fruntea puternică, mare, ochii verzi înfloresc noaptea ca două scântei. E cel mai frumos motan al târgului. Dar de frumusețea lui nu-și dă seama, — de bărbăția lui însă, da; pentru aceea, în ceasuri de veghere, când i se pare că-și zărește chipul în talerul lunii, și-și vede înfățișarea bărbătească, simte un fior ce-i străbate prin spate și-l ondulează, de mândrie, până-n vârful cozii. Trăiește singur. Ziua stă ascuns cum poate și unde poate. Ziua doarme; numai când sosește ceasul prânzului, care îi vine singur în labă, se trezește, morocănos.

Căci mâncarea nu l-a ispitit niciodată. Să bei și să înghiți aer când ți-e sete de înălțimi amețitoare, aceasta e adevărata hrană, dar aceasta-i o taină pe care numai el o știe. Când

ziua fuge din fața nopții, el pornește; atotstăpânitor, pășește, măreț, peste acoperămintele întregului târg. Se plimbă de la un capăt la altul al mahalalelor, căci n-are dragoste deosebită pentru nici un colț. De-aici ca și de-acolo, firea lui îl îndeamnă mereu aiurea.

În sufletul lui nu tresare nimic, decât în cele câteva zile când dragostea îl chinuiește. Căci dragostea e pentru toți același veșnic chin. Și niciodată nu se șimte mai fericit decât după nopțile aceste de zbucium, când, liniștit, gândește la ele cu dezgust.

Numai farmecul nopții îl îmbată. Când târgul se cufundă-n tăcere de moarte, el veghează, de sus, de pe streașina vreunei case. Și privește. A văzut multe: întâlniri fericite, în colțuri de grădini; rugăminți duioase, de după ferești deschise; îmbrățișări pătimașe, în unghere de ziduri; despărțiri sfâșietoare, în praguri de uși. O întreagă țesătură de patimi, ca și sus, în lumea acoperișurilor, cu deosebirea că jos firul patimilor se torcea mereu, fără de nici un răstimp. Și-n schimb liniștea cerului cum îl minuna! Nici un frământ, nici un zbucium; cunoștea cerul și-l citea ca pe o carte. Știa când

răsare luceafărul; când pornea la drum carul mare; când își încorda strunele lira; când își aduna puii cloșca. Era un astronom. Și de sus, de unde sta, i se părea câteodată că și el făcea parte din lumea aceea, că-mprejurul lui se-nvârtesc toate, prietenoase, înțelepte, tăcute ca și el. Și era fericit. Singura ființă fericită! Iar când zorii mijeau și când, liniștit, urca acoperământul să se strecoare iarăși în noaptea vreunui pod, gândea, mulțumit, că n-are nici o îndatorire către nimeni, cum nimeni n-avea către el. Și cugeta: „Fericirea e să nu fii al nimănui, nimeni să nu fie al tău, — să trăiești singur: tu, și cerul deasupra.”

Când stăpânul nu-i acasă!

În odaie, liniște. Liniște și-un miros! Pe polița din dreapta, pe o farfurie, stă uitată o bucată de cașcaval. Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până în cel mai îngust colțișor al casei. Și din gaura lui, din gaura de după sobă, șoricelul nu-și mai găsește locul. Parcă-l trage cineva de mustață afară. Să iasă, să nu iasă? Mai bine să se astâmpere. Să se astâmpere, ușor de zis; dar cașcavalul? Vezi, asta-i asta: cașcavalul. Să-nchidă ochii. I-a închis. Prostul! Dar ce, cu ochii miroase? Și brânza-i proaspătă. Mai mâncase așa bunătate acum vreun an. Dar parcă nu-l momise într-atâta ca aceasta de acuma. Să încerce. Face câțiva pași mărunți până-n marginea ascunzătorii lui. Măcar s-o vadă. Unde-o fi? De unde-l vrăjește, din ce colț îl poftește cu atâta stăruință la dânsa? A! uite-o colo, pe farfurie. Dacă-ar îndrăzni! Dar cum? Să meargă mai întâi pe lângă perete până la divan.

Așa, bun! Pe urmă... Pe urmă pe unde s-o ia? Pe lângă dulap? Nu. Pe după jilțul cela? Nici așa. Atunci? Păi lucrul cel mai bun e să se suie de-a dreptul pe perdea, și de-acolo să treacă pe marginea lăvicerului din perete până la poliță. Și-odată la cașcaval, lasă, n-are el nevoie să-l învețe alții ce să facă cu dânsul. Dar motanul? E-hei! la dânsul nu se prea gândise. Și, Doamne, mulți fiori i-a mai vârât în oase motanul cela. Dar poate nu era în odaie. Ha? nu era. Nu. Orișicum, să mai aștepte puțin, să vadă, nu se mișcă nimeni, nu-l pândește cineva?

Cum să nu-l pândească! Dar de când așteaptă motanul prilejul să puie laba pe bietul șoricuț. Dacă nu mâncase el cașcavalul, căci mirosul cela îi zbârlise și lui mustățile, păi nu-l mâncase tocmai pentru asta: să-l momească pe lacomul din gaură. Cu botul adulmecând, cu ochii galbeni și lucioși ca sticla, cu mustățile întoarse, subțiri și ascuțite ca oasele de pește, stă neclintit după perna de pe divan și-așteaptă. L-a zărit. Uite-l, îi vede mărgelele ochilor. Iese? Iese oare? Da, da; așa, încă un pas, încă unul, doi, așaa!

Dintr-o săritură a fost cu laba deasupra lui.

Bietul șoricuț n-avusese vreme nici să treacă dincolo de sobă. Îl apasă puțin cu unghiile, apoi,

repede, îl ia între labele de dinainte, îl strânge, de drag ce-i, îl răsucește în aer și-l lasă ametit pe podele. Și-l privește, gândind: „Caşcaval ți-a trebuit? Poftim caşcaval! Doamne! ce bun o să-mi pară mie după ce te-oi crănțăni!” Dar mai întâi să se mai joace puțin cu dânsul.

Îl pune pe picioare, îl lasă să se dezmeticească, să-ncerce să fugă, și iar vrea să-l prindă în cleștele labelor. Dar ce s-aude? Un dupăit grăbit pe sală. Vai, e Corbici, câinele! Nu-i vreme de pierdut! Din două sărituri, motanul e în ocnița sobei, iar șoarecele, mirat că scapă, zăpăcit, cum poate, o șterge în gaura lui. Corbici vine, nebun cantotdeauna; în mijlocul odăii se oprește, adulmecă, lacom, mirosul de caşcaval, apoi, zărind motanul, se repede și latră cu înverșunare. Ar sări în ocniță, dar e prea sus. Se sprijină pe labele de dinainte, tremură, cască, de neliniștit ce-i, mârâie și latră. Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se coboare. Numai uneori întoarce capul spre polița de unde brânza parcă-l ademenește. Și astfel, câteșitrei dușmanii — șoarecele în gaură, motanul în ocniță și câinele în mijlocul odăii — se pândesc, munciți de același gând.

Dar pași apăsați cutremură sala. Ce!

Stăpânul! Repede atunci: motanul se-nghesuiește și mai în fund, iar câinele o șterge sub divan; numai șoarecele, mic cum era, rămâne la locul lui. Stăpânul intră; obosit de muncă, își aruncă pălăria pe un scaun, apoi, mirosind, i se face foame; se-ndreaptă spre poliță, ia felia de cașcaval, taie o bucată de pâine și, mușcând când dintr-una când dintr-alta, mănâncă din plin, cu poftă.

Și din trei părți, trei perechi de ochi îl urmăresc cu pizmă.

Grivei

E bătrân. Înțelege că-i bătrân, că-i netrebnic, că cele câteva zile ce i-au mai rămas sunt o povară pe capul tuturora. De când s-a și îmbolnăvit, nu-l mai strigă nimeni, nu-l mai mângâie nici o mână, nu se mai întoarce spre el nici o pereche de ochi. A slujit cu credință. Douăzeci de ani, vară și iarnă, în curtea aceasta a trăit și a păzit-o. În nopțile de toamnă, cu ploile repezi și pătrunzătoare, în nopțile de iarnă, cu viforniţele năprasnice, el nu stătea în cușca lui; suflând cu greu, încordându-și mușchii, căci era vânos, tăia troianul, cutreiera toate colțurile grădinii și, lătrând, dădea de știre că nu e chip să te poți apropia de casa stăpânului... Dar în seara aceea, când prinsese de pulpa piciorului pe hoțul care furase mere din pomul de lângă gard! Ani de-a rândul simțise durerile loviturii de ciomag pe care i-o dăduse atunci în creștetul capului. Și altă dată...

Dar câte nu făcuse, câte nu suferise Grivei, dulăul credincios al curții!

Însă vremea trece; viața, cu ea. Și-acuma îmbătrânise! Nu se mai putea duce nici până la ușa bucătăriei, să capete un ciolan, să-l lingă. Rămânea uneori zile întregi fără să înghită nimic, fiindcă nu se putea mișca. Și-acum, în urmă, avea niște dureri grozave. Urla. Și mai ales noaptea, când nu avea cu ce să se mai ia, când nu mai vedea pe ceilalți câini, când rămânea singur, numai el și suferința lui, mai ales nopțile îl chinuia boala. Și urla. Mai întâi gemea, înăbușit, cu gura închisă, cu limba zgârcită, gemea adânc, ca și cum i se desfăcea inima din piept. Apoi îl apucau fiorii; spasmurile îi descleștau fălcile, și gemetele îi ieșeau mai tari, mai ascuțite. Apoi plângea, plângea cum plâng oamenii, cu lacrimi fierbinți, care îi lunecau pe bot și parcă-l ardeau. Și-n urmă, înnebunit de durere, nu mai putea răbda, în urmă urla, urla groaznic, din toată puterea măruntaielor lui, cu toată încordarea glasului, urla înspăimântător, de răsuna până în depărtări, de unde-i răspundea ecoul ca un alt câine care îi plângea de milă. Și dimineața, când zorii zilei mijeau, adormea, sleit, pe culcușul lui

de paie.

Și toți ai casei, care treceau pe lângă el, îl blestemau. Toți. Urletele lui le tulbura liniștea nopții, le curma somnul și-i făcea să tresară speriați în pat. Iar unii credeau că prevestește ceva rău, că prevestește moartea cuiva. El îi auzea vorbind, îi auzea și-i înțelegea. Cu ochii blânzi, șterși de boală, îi urmărea până ce se făceau nevăzuți.

Înțelegea și aștepta să-i vie ceasul.

Într-o dimineață și-a zărit stăpânul de departe venind spre el, cu mâinile la spate, ținând ceva ce sclipi la o întorsătură în bătaia soarelui. Pentru el venea. Atunci, în sufletul lui parcă a-ncercat nu o durere, ci o jale, o jale grozavă, o jale adâncă pentru stăpânul pe care-l văzuse copil, cu care se jucase, cu care mersese pe câmp, la picioarele căruia se culcase de atâtea ori să primească, supus, vergile ce i se cuveneau. Și jalea aceasta parcă-i dădu puteri; se sculă și, scheunând, plângând, se târî către stăpânul lui, se târî și, când ajunse, îi linse picioarele, ca și cum și-ar fi luat rămas bun. Apoi închise ochii și, încolăcit, aștepta. Aștepta mult. I se făcuse milă stăpânului?... Bubuitura nu curmă liniștea ogrăzii.

Și astăzi simți că nu mai are mult. Și parcă-i părea rău să închidă ochii în curtea în care trăise, în mijlocul lucrurilor de care n-ar fi vrut niciodată să se despartă, sub privirile care nu se mai îndreptau spre el prietenoase. Și, deodată, o groază, o frică de locul acela în care suferise atâta îl cuprinse. Își adună toate puterile, apoi, ca și cum cineva l-ar fi gonit din urmă, se depărtă cât putu mai repede, ieși din curte și o luă pe drum, înspre pădure. Când ajunse în marginea ei, intră în cel dintâi stufiș, și acolo, între crengile care îi ascundeau vederea, își făcu culcușul. Și aștepta. Spre seară, un fior îi zvârcoli trupul, apoi altul. Și-ncă unul, cel de pe urmă. Și-n clipa în care-și dete sufletul, se ridică pe picioarele de dinainte și, cu capul întors spre curte, urlă, ca și cum și-ar fi luat un rămas bun.

Și urletului lui, scurt, de moarte, îi răspunse ecoul, pentru cea din urmă oară, ca un alt câine care-l chema din depărtari.

Fricosul

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din povești: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans. Viețuitoarele pustietății sunt îmbătate de farmecul acesta: păsările zbor ca ziua; lupul poposește pe labe, în hățișuri, și privește nemișcat; vulpea stă lângă vizuină și nu se-ndură să meargă la vânat; veverița pleacă creangă lângă creangă și hoinărește, ca o deșucheată, pădurea-ntreagă. Iar iepurele a zbughit-o la jucat. Încet, ascultând, ispitind, a ieșit tiptil-tiptil din curătură, și când a ajuns la margine și-a văzut întinderea lucie de zăpadă, a-nceput să sară de bucurie:

„Poate mai întâlnesc un prieten”, își zise iepurașul.

Și gândul îi răspunse:

„Poate mai întâlnești un prieten...”

Și iar țupai-țupai, iepurele sare vesel:

„Poate dau și peste o prietenă.”

Și gândul:

„Poate dai și peste o prietenă.”

Și mergând așa, iepurașul cu gândul își vorbesc:

„Ce lumină, și totuși luna încă nu a răsărit.”

„...Și totuși luna încă nu a răsărit.”

„Dar o să răsară.”

„...O să răsară.”

Și cum mergea pe marginea unei vâlcele,
iepurașul se opri o clipă să se odihnească.

Atunci, de la spate, se ridică, albă și ea, ca de gheață, luna. Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele își dezbrăcară deodată umbra. Iar iepurașul împietri de groază: chiar de lângă el, se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepurașul se destinse ca o coardă și o zbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a dura ca un bulgăre, se sculă și iar se rostogoli până jos; apoi o luă de-a dreptul, tăind câmpul. Se opri tocmai în stufaria iazului. Acolo, de-abia suflând, se ghemui cu ochii închiși... Să nu-și mai vază umbra!

Musafirul

În lungul câmpiei arse, pustii, se înalță doar un singur pâlc de salcii ce ocrotesc, sub umbra deasă a crengilor despletite, un izvor din care și ele își sug viața. Izvorul curge subțire, întinzând în față, ca pe o năframă, o baltă mică, pe care, uneori, o împunge, ca un ac de aur, câte o rază de soare.

În frunzișul salciilor acestora se strâng stoluri întregi de păsări, de stau ziulica întreagă să se adăpostească de căldura cotropitoare. Privighetori, scatii, măcălendri, sticleți, floreni, câte și mai câte alte neamuri de zburătoare, toate își găsesc aici sălașul. E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai. Nimeni altcineva nu calcă sub acest umbrar singuratic. Și păsările trăiesc ca-n împărăția lor...

Azi e o zi înăbușitoare. E în iulie. Aerul undulează, pare că-i răsufletul pământului ostenit de alergătura lui prin haos. Păsările se

cobor pe fiecare clipă să ia în gură câte o picătură de apă din izvorul rece care se prelinge, argintiu, în ciuda arșiței.

Din pricina dogoarei, mlaștinile sunt uscate peste tot. Și bietul viețuitor se topea; amețit de căldură, o luă într-un noroc înainte, încotro l-o duce soarta. Și, când se credea pierdut, zări cu ochii lui mici, roșii, fără de gene, cu ochii lui cei îngropați în grăsimea capului, pâlcul ademenitor de salcii. Îndată și-a îndreptat râtul spre ele, cum își îndreaptă luntrea botul spre țărm, și-o porni într-acolo. Când a ajuns și-a dat de baltă, se repezi, nebun de bucurie, gonind păsările, care zburară înfricoșate. Se afundă, până la urechi, în baltă, apoi închise ochii, răsuflând cu poftă aerul răcoritor. O libelulă sosi, zburând zglobie, și, crezând că deasupra apei e o floare, se lăsă, ușoară, pe râtul trandafiriu. O înfiorare dulce, neînțeles de plăcută, gâdili sufletul musafirului pentru întâia dată în viața lui, și, fericit la culme, prinse a guița lung și ascuțit. Libelula, văzând că se înșelase, zbură, înfricoșată. Iar păsările ascultară cât ascultară zgomotul acesta, apoi, toate, într-un gând, împânziră, care-ncotro, largul câmpiei încropite.

Căprioara

Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos, lângă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei lui, și, cu ochii închiși, se lasă dezmierdat. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă ușor blana moale, mătăsoasă a iedului. Mama îl privește, și-n sufletul ei de fugarnică încolțește un simțământ stăruitor de milă pentru ființa fragedă căreia i-a dat viață, pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuia să se despartă chiar azi, căci vremea înțărcatului venise de mult încă. Și cum se uită așa, cu ochii îndureraţi, din pieptul căprioarei scapă ca un muget înăbușit de durere; iedul deschide ochii. Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare și pornește spre țancurile de stâncă din zare, printre care vrea să-l lase rătăcit. Acolo, sus, e păzit și de dușmănia lupului, și de iscusința vânătorului, căci pe muchiile

prăpăstiilor acelora numai ele, caprele, puteau a se încumeta. Acolo l-ar fi știut ca lângă dânsa. Dar până la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii. Căprioara își azvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe, să încerce puterile iedului. Și iedul i se ține voinicește de urmă; doar la săriturile amețitoare se oprește câte o clipă, ca și cum ar mirosi genunea, apoi se avântă ca o săgeată și, behăind vesel, zburdă de bucurie pe picioarele subțiri ca niște lujere.

Dar trebuiesc să scoboare, să străbată o pădure, ca să urce din nou spre țancuri. Căprioara contenește fuga; pășește încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi sub bolți de frunze, pe urmă prin hrube adânci de verdeață, până ce pătrunde în inima întunecată, ca un iad, a pădurii.

Și-au mers mult așa, până ce au dat în sfârșit de luminiș. Iedul, bucuros, o ia înainte, sărind. Dar în aceeași clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire, adulmecând. În fața ei, de supt o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt, și iedul ar fi fost sfâșiat. Atunci căprioara dă un zbieret adânc, sfâșietor, cum nu mai scosese încă, și, dintr-un salt, cade în mijlocul

luminișului. Lupul, văzând prada mai mare, uită iedul și se repede la ea...

Prăbușită în sânge, la pământ, sub colții fiarei, căprioara rămâne cu capul întors spre iedul ei. Și numai când acesta, înspăimântat, se topește în adâncul pădurii, căprioara simte durerea, iar ochii i se tulbură de apa morții.

Voinicul!

L-a adus ciobanul de urechi, ca pe-un biet măgar ce era. I-a pus o pocladă, pe pocladă — șaua de lemn, și i-a strâns chinga bine, căci aveau să meargă la târg. Apoi a-nceput să-i grămădească pe spate: o sarică — a ciobanului; două lăvicere — ale stăpânului; patru tivgi cu lapte, câte două de fiecare parte, să se cumpănească; opt sedile cu brânză — patru și patru; iar deasupra, moț, cei doi băieți ai stăpânului, veniți la stână din ajun, spate la spate, să nu-și scoată ochii.

Dar pe când ciobanul, ștergându-și sudoarea cu dosul mâinii, de pe frunte, aducea poclada s-o puie pe sărmanul dobitoc, un purice sări de pe mâna ciobanului pe spinarea măgarului și-și făcu un locușor sub o încrețitură a poclăzii, tocmai cât îi trebuia să fie la largul lui. „O să stau la umbră”, gândea puricele, iar ciobanul încărca mereu. Cât era de mic puricele, ce loc

prindea? Iar greutatea care îndoia genunchii măgarului cum putea să-l apese?

Și-au pornit la drum, și-au mers zi de vară prin arșița lui cuptor. Curgeau nădușelile de pe cioban; băieții stăpânului se muiaseră; iar măgarul de-abia pășea. Au trecut pe unde au trecut și, spre seară, au ajuns la târg și-au poposit în ograda stăpânului. Iar puricele, simțind c-au ajuns la capăt, se strecură binișor, binișor, și hop! deodată, sare sprinten și odihnit pe mâneca ciobanului.

Când dădu însă cu ochii de spinarea măgarului și văzu ce clădărie stătuse deasupra lui, rămase încremenit: „Măi, greutatea asta am duso eu în spate! Până acum n-am știut că-s așa de voinic!” Și privea cu mulțumire cum descărca ciobanul pe măgar. Iar când omul dete toate lucrurile jos, măgarul rămase cu urechile pleoștite, cu genunchii îndoiți. Iar puricele zise, mâniat, în sine: „Uitați-vă ce mămăligă de dobitoc! Eu nu-s nici cât urechea lui, și nu mă plâng de cât am dus în spate, și el, fiindcă m-a purtat până aici, mai să cadă în bot! Ia stai să-l înviorez puțin!” Și așa zicând, sări drept pe botul măgarului, de-l pișcă până la sânge.

Măgarul tresări, dete dintr-un picior și vărsă

o tivgă cu lapte. Iar ciobanul îi așternu câteva bețe, să se-nvețe minte de alt' dată.

Gâza

Calul suia din greu dealul. Năduşise. Muştile îl necăjeau, iar zăbala îi ardea gura. Dădea mereu din cap, să-şi lărgească dârlogii, până ce călăreţul îi lăsă cu totul slobozi. Acum mergea cu capul în pământ, cu coama împrăştiată în tot lungul gâtului, cu buza de jos spânzurând, cu mijlocul frânt. De sus cădeau razele soarelui ce-i străbăteau prin păr şi-i beşicau pielea. Dealul se urca rotunjit, ca un sân, iar marginile lui se prăvăleau repezi, scufundate, acoperite de alunişuri. Unde şi unde, câte un stejar se ridica din fundul prăpastiei, deodată, mânios parcă, dar vârful lui rămânea mai jos de înălţimea şoselei albe, ca un drum de moară, înecată de colb la cea mai mică adiere de vânt. Calul se opri câteva clipe, suflă puternic, apoi o smuncitură a frâului îl sili iar să pornească. În sfârşit, mai făcu cei câţiva paşi de ajunse până în vârful dealului. Calul ridică puţin capul.

Drumul se întindea neted, coborând prin mijlocul pădurii, care începea să arate mai deasă, mai bătrână. Tocmai în fund, târgul sticlea în soare, crucea bisericii străpungea seninul, în razele soarelui părea că pâlpâie și dânsa ca o flacără. Un vântuleț răcoros îi înfășura gâtul și crupa ca într-o pânză udă. Își încordă mușchii și-o luă în trap. Deodată, răsărită ca din pământ, o trăsură trasă de doi cai mari, negri, zbură pe lângă dânsul. Calul de-abia putu să prindă scânteierea țintelor de argint în care erau bătute hamurile. Trecerea celor doi telegari îi dădu și mai mare putere. Apoi târgul se arătă din ce în ce, și calul, care mai venise o dată, întrezări parcă grajdul mic unde îl așteptase, atuncea, ieslele cu fânul proaspăt. Era răcoare, nu se găsea măcar o ferestruică prin care să străbată căldura cât de cât. Și-n fața lui i se păru că se ridică deodată, în fund, o iesle mare-mare, în care un cal, doi, o sută mănâncă strașnic din iarba coaptă și că pentru dânsul e un locușor mic deoparte. O să încapă tocmai bine.

Lovitura unei vergi îl făcu să tresară. Până la târg nu era mult. Vântul iar se curmase, pădurea pe margini stătea încremenită, arsă. Cei din

urmă copaci rămaseră în urmă; la dreapta și la stânga, câmpul, acoperit mai tot de lumânărică, se întindea departe, până la poalele munților întunecați. O smuncitură a dârlogului din dreapta îl îndemnă să ocolească fără întârziere, trecu șanțul pe o podișcă ce se îndoia sub greutatea lui; poticni, simți călărețul prăvălindu-se până peste gât; o ploaie de lovituri îl făcu să-și ia seama la mers. Câmpul parcă îl mai învioră. Târgul rămăsese în urmă, la stânga: mergeau aiurea. Vedenia cu iesle se șterse, cele dintâi căsuțe acoperite cu stuh, ale satului, se împrăștiau printre îngrăditurile de nuiele. Câțiva purcei fugiră, guițând, din drum; un câine se luă după el, lătrând amarnic; o femeie se întorcea de la fântână cu o tivgă plină cu apă pe umăr. La poarta țarinei stătură. Stăpânul său se coborî, deschise poarta, căci jitarul lipsea, nu mai încălecă, îi aruncă dârlogii peste oblâncul șeii, de-i încordă gâtul, și porni pe jos. În mijlocul satului, lângă biserică, se opri. Ajunsese la crâșmă. Pe lavițe, femei, moșnegi și câțiva copilandri stau cu pieptul peste masă, cu capul sprijinit de mână, cu ulcelele dinainte.

Stăpânul îl duse din dos, lângă un gard, și-i

legă dârlogii de un par.

Calul rămase singur. Întoarse capul după stăpânul care plecase grăbit. Primprejur nici un fir de iarbă, de fân, nimic; nici un jgheab cu apă. Dincolo de gard, o mulțime de poloboace pline cu huștile borșului vărsat din ele. Din altă parte venea miros de oțet. Spre crâșmă se auzeau glasurile celor ce beau. În cătina de alături vrăbiile îl asurzeau.

Frânt de drum, înecat de colb, plecă în jos capul.

Deodată un zumzet ușor îi lovi auzul și, în aceeași vreme, un fior îl furnică în tot trupul. O gâză mică, obosită să mai zboare aiurea, îi nimeri într-o nare. Calul se pregăti să sufle, s-o gonească, dar fără veste un miros de câmp, de flori i se împrăștie până în suflet și-l răcori ca un izvor. Gâza își scuturase aripile pline de colbul de aur al florilor prin care zburase. Calul o lăsă, o simți cum iese și pornește, sprintenă, cu piciorușele mărunte, în susul frunții. Cu coada ochilor de-abia o zări, și strălucirea ei îi aduse aminte de sclipirea țintelor de argint de pe hamurile celor doi fugari. Apoi o văzu cum o ia de-a curmezișul pe lângă ochiul lui; o simți cum merge deasupra pleoapei, înfiorându-l ușor,

cum i se ridică pe gât, pe sub coamă, cum se suie până sus, lângă ureche, și rămâne acolo, la umbră...

Mulțumit, calul își apropie gleznele și dormitează.

Părăsită

Lui Ilarie Chendi

Singură! În tot cuprinsul câmpului larg, dânsa nu se zărea decât numai când vântul culca ierburile înalte, și ea rămânea în picioare, albă cum e laptele, cu coama împrăștiată peste ochii orbi, cu coada lungă, încolăcită de-a lungul picioarelor subțiri. Venea dimineața în urma hergheliei întregi, la pas, ascultând de departe clinchetul clopoțelului de argint de la gâtul calului care, nu demult încă, se ținuse pe urmele ei. Pe rând, clopoțelul a trecut la toți mânjii ei, cei mai frumoși de prin ținuturile acelea. Pe doi dintre dânșii îi ținea minte încă, pe ceilalți îi hrănise, îi alintase cu botul ei catifelat, îi simțise lângă dânsa, dar nu-i văzuse niciodată.

Într-o seară, după o ploaie groaznică, se îmbolnăvise; scăpase cu viață, dar își pierduse vederea. Simțea căldura soarelui, mirosea

câmpul, dar lumina nu mai era nicăieri. A fost groaznică cea dintâi noapte. Înăuntrul grajdului se făcu deodată parcă și mai întuneric. Ieslea era în față, odinioară o mai zărise, așa ca prin sită, și peste o clipă se șterse dinaintea ei. Deasupra capului era fereastra; ridică ochii și stete așa până când glasurile oamenilor, ciripitul rândunelelor, ceși aveau cuibul chiar deasupra, lipit de-o grindă, îi vesti dimineața. Dar fereastra tot nu se lumina. Și-ntunecată a rămas de-atunci! Acuma se deprinsese. De trei-patru ani parcă au uitat-o toți. Pleacă singură din grajd și se întoarce singură. Ceilalți cai, îndată ce ajung în câmp, o iau razna, se împrăștie repede. Dânsa paște puțin, apoi rămâne cu urechile ciulite, cu ochii în gol, ca și cum ar aștepta pe cineva. La amiază vine la apă; își știe locul la jgheab; pe lângă ea nu se simte nici un cal. Toți ceilalți beau mai încolo. Arareori seara, își aduc aminte de dânsa. Atunci aude glasul călărețului, care gonește caii, cum o strigă prelung: „Martaaa!” Ea întoarce capul și o ia înapoi. Vine la pas, sleită de puteri, printre tulpinile înalte de lumânărică ce o ating ușor, ca și când ar alinta-o. Și parcă întreg câmpul s-a obișnuit cu dânsa, o cunoaște și-i e dragă; cum

merge încet, fluturi mici, albaștri, atrași de albeața părului, se țin după dânsa, se așază pe crupa lucioasă, se ridică iarăși, alungându-se unii pe alții, și o întovărășesc până departe. Vine și se duce mereu pe același drum. S-a deprins: o ia mai întâi de-a curmezișul câmpului, apoi de-a lungul unei prăpastii grozav de adânci, în care, dacă ar putea să se uite, ar cădea ametită poate. Merge drept pe marginea povârnișului, înfășurată în mirosul cimbrului ce crește tocmai pe fund. Păzitorii hergheliei au privit la început lucrul acesta mirați, apoi au lăsat-o, doar a luneca odată, să scape de dânsa... Dar ea pune piciorul încrezătoare, merge cu gâtul întins, cu nările umflate, să simtă mai tare mirosul ierbii sălbatice, care parcă o înviorează. Apoi străbate satul; câinii nu o latră, copiii nu o fugăresc, nimeni nu se apropie de dânsa. În grajd, un grajd părăsit în care numai ea stă, într-o încăpere singură, își găsește întotdeauna fânul. Iarna e ca într-o pivniță; și noaptea, când viscolul geme la ferestre ca un uriaș rănit, ea se culcă jos între paiele moi, și, neliniștită, așteaptă să audă a doua zi glasul unui om...

În dimineața aceasta o luă încet-încet din grajd. Se simțea slabă; când intră în câmp, în

nemărginirea înecată de flori dese, aerul parcă era mai greu; se înăbușea, vroi să pască, smulse câteva fire de iarbă și se așeză, ca niciodată, jos. Întinse botul, adulmecă, o greutate parcă o apăsa deasupra creștetului, apoi soarele începu să ardă din ce în ce mai puternic. Semințele florilor miroseau ca și cum ar fi fost prăjite, și iarba se încălzi sub dânsa ca într-un culcuș. Și deodată, vântul începu să sufle, cu suspine adânci, venite cine știe din care codri, cu vâjâituri puternice, care culcau tulpinile și le încurcau într-o rețea. Un tunet de-abia se auzi; pe deasupra, păsările alergau grăbite, scoțând țipăte de spaimă. De departe, dinspre munți, venea ropotul ploii. Se sculă în picioare, îngrijată, când cele dintâi picături căzură plescăind pe trupul ei. În câteva clipe ploaia o înecă, nu putea să răsufle, din coamă apa se scurgea ca dintr-un izvor. O apucă un tremur. Un tropot înăbușit îi izbi auzul: herghelia se întorcea în fugă; și prin vuietul ploii un glas răsună prelung: „Martaaa!” și a doua oară: „Martaaa!” Apoi nu mai auzi nimic. Atunci, dibuind, înfricoșată, sub potopul ce se revărsa de sus, luă drumul înapoi, pășind ca printr-o băltoacă în care picioarele i se afundau și ajunse

la marginea prăpastiei. Ploaia cădea cu furie, aproape nu mai putea merge; se opri deasupra deschizăturii adânci, în fundul căreia șuvoiul gâlgâia înfuriat. Și, fără de veste, i se păru că se mișcă sub ea pământul; nici n-avu vreme să se înfricoșeze, malul se desprinse mai întâi domol, răsturnând-o pe-o coastă, apoi se surpă dintr-o dată, repede, la vale, rostogolind-o până în adânc, oprind-o tocmai pe un dâmb dedesubtul căruia fierbea pârâul. Și vântul, care sufla printre malurile prapastiei, curgând și dânsul ca o apă, aplecă mănunchiurile înalte ale cimbrului sălbatic peste trupul ei zdrobit.

Calul

Lui Corneliu Moldovanu

S-a trezit în câmpiile întinse, acoperite de ierburile dese, culcate de vânturi, ale Ungariei. În mijlocul lor s-a ținut câtăva vreme de mama lui, o iapă oarbă ce sta răzlețită de ceilalți cai, dintre care cei mai frumoși fuseseră mânjii ei. Apoi, când a simțit fiorul sălbatic ce i se revărsase în sânge, în largul pustietăților acestea a deprins cele dintâi goane, ș-acolo și-a ridicat capul, a lărgit nările și, cutremurându-și coama încâlcită de spini, răspunse la chemări necunoscute, trimițând depărtărilor cel dintâi nechezat puternic ce-i ieșise din piept.

Dar când se învățase cu viața asta slobodă, se pomeni odată prins din fugă, înfrânat cu de-a sila de către cineva care se aruncă, dintr-o săritură, călăre pe el. Atunci a înțeles că cineva îl amenință, că cineva vrea să-i țărmurească

libertatea, s-a strâns ghem, apoi s-a destins repede și a pornit ca o săgeată. Mânca pământul sub copitele lui, simțea că i se aprinde ceva înăuntru, că ochii îi ard și că limba îl frige; trupul îi era numai o apă, gura — numai o spumă de sânge. Iar în fuga nebună, ierburile îl biciuiau și i se încolăceau ca șerpii de picioare. De la o vreme se simți sleit de puteri și se opri. Un nechezat parcă îl chemă dincotrova; dar când văzu că dușmanul e tot pe spatele lui, că-i smuncește frâul tot așa de crunt, puse capul în piept și, învins, se întoarse încet, purtându-și stăpânul. Apoi plecă pe drumuri lungi, prin locuri străine și depărtate.

L-au necăjit îndelung până să-l învețe cu viața înfrânată de zăbală și pinten. Când s-a dezmeticit bine-bine, era de mult deprins cu șaua și știa chiar ceasul de dimineață la care pornea înspre câmp ca să-și poarte călărețul, prin fața regimentului, în văzul sutelor de cai ce stăteau nemișcați la strigătul goarnei, ca și oamenii de pe ei. Și nu mai putea de mulțumire când, după alergările prin vânt și ploaie, se întorcea în grajdul în care îl aștepta nutrețul.

După câțiva ani porni la un drum mai greu. Mergeau feriți, ocolind mereu, oprindu-se la

bubuitul tunului; stăteau zile și nopți în ploaie și glod, sub cerul încărcat de norii deși ce atârnau până lângă pământ. Într-o zi, în capul călăreților cu săbiile scoase, se simți mânat la moarte într-un vârtej înspăimântător. În față le răsări deodată un alt vârtej, și se loviră într-un vălmășag de glasuri, de vaiete, de împușcături.

I se păru că nu mai e scăpare, se avântă, sări peste trupuri de oameni și cai, și, în goana nebună, își duse călărețul departe, despărțindu-l de ai lui. Un zid de săbii se înălță deodată împrejurul lui și-l opri. Atunci se ridică în două picioare, se întoarse și se aruncă orbiș înapoi.

Simțea că pe urmele lui veneau alții, simțea zbuciumările celui de pe el, dar nici unul nu-l ajunse. Târziu, când se opri la un adăpost, în crupă îl ardea o usturime grozavă. O tăietură de sabie îl crestase adânc. Mâinile stăpânului îi spălară rana ușor, o legară și-l mângâiară îndelung pe coamă.

Trecu și războiul. Întors acasă, își luă locul în grajd, mulțumit de liniștea dimprejurul lui, de lumina ce i se revărsa pe ferestruia din față, de fânul mirositor ce-l smulgea de deasupra capului. Dimineața mergea la câmp, ca de obicei; serile, arareori. În grajd vara era răcoare;

iarna — cald. Și vremea trecea...

Vremea trecea! anii se scurgeau repede unul după altul. Ehe! cine știe când fusese războiul! Dar odată cu anii s-au scurs și puterea și avântul lui. Îmbătrânise, picioarele îi tremurau după o cale mai lungă; gâtul nu mai sta așa de încordat, ochiul nu mai căta departe. Odată poticni și se rostogoli jos, cu călăreț cu tot. S-a ridicat repede, dar de atunci îl lua mai rar la câmp și-l purta numai la pas. În urmă, nu-l mai lua deloc.

Venea diminețile la el, îl mângâia, dându-i fiori ce-i fugeau pe sub piele, apoi poruncea soldatului să-l plimbe prin ogradă. Parcă nici lui nu-i venea să iasă din grajd; îi plăcea să mănânce încet, cu ochii închiși, peste care razele soarelui cădeau ca o ploaie caldă din susul ferestruii înguste.

Într-o zi ușa grajdului se deschise larg, și doi soldați aduseseră un cal tânăr, înspumat. Însuși generalul arătă unde să-l puie la iesle; el, bătrânul, avea să fie mutat mai încolo, în colț, iar noul-venit îi lua locul, în fața ferestruii. Bătrânului parcă îi veni din nou vlaga tinereții, ridică în sus capul, se uită la stăpânul lui, apoi rămase cu ochii pironiți pe acel care-l înlocuia. Iar când se duseră cu toții, se închise ușa; și

când venitul ridică botul să smulgă din brațul de fân, din care dânsul mâncase mai înainte, el se smunci, rupse frâul și, repezindu-se către celălalt, îl mușcă de gât. Îi despărțiră repede, iar el luă, pentru întâiași dată, de la soldat, două lovituri de vargă. A două zi, dimineață tare, generalul veni, porunci să se puie, în fața lui, șaua pe calul celălalt, încălecă și porni. Bătrânul întoarse capul și-i urmări cu ochii până departe.

În fiecare zi, cei doi cai se măsurau cu privirea, și câteodată bătrânul, reînsuflețit, se smuncea să se arunce. În urmă primea loviturile de vergi și se punea să mestece, liniștit, nutrețul, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Într-o seară, după multă vreme, calul cel tânăr întinse capul, cu ochi cercetători, către bătrânul lui tovarăș. Acesta a stat o clipă, ca și cum ar fi vrut să se hotărască, apoi, simțind ca niciodată mirosul cela de câmp care-i amintea de herghelia lui, de caii lângă care nu fusese atâta vreme, întinse și dânsul gâtul și boturile lor se atinseră. Au stat câtva așa, apoi bătrânul se încordă, rupse belciugul și, rămânând slobod, veni încet, se alipi de celălalt și începură să mănânce liniștiți unul lângă altul. Din seara aceea nu-i mai legară.

Se deprinseră împreună; aproape nu se mai puteau despărți. Când cel tânăr ieșea înșeuat, bătrânul necheza înăbușit, nu-și găsea astâmpăr și pleca încet-încet prin ogradă, după el, până îl aduceau soldații în grajd. Acolo aștepta să se întoarcă tovarășul, ca să mănânce. Iar serile, când obosea să mai mestece, își rezema botul de gâtul celui tânăr și dormita.

Într-o zi bătrânul nu se mai putu ține pe picioare. Ochii i se împăienjeniră deodată, genunchii îi tremurau și buzele scăpară jos mâna de fân ce smulsese atuncea. Voi să se rezeme de tovarășul său și nu izbuti. Încet, încet, bătrânul simți cum se întunecă ferestruia spre care căta, i se muiară încheieturile și trupul îi alunecă jos. Întâi se ținu sprijinit în cele două picioare de dinainte, apoi îl părăsiră și acestea, se rostogoli pe-o parte, horcăi de câteva ori și rămase întins, zbătându-se încet... Iar calul cel tânăr își apropie botul de trupul aproape nemișcat, stătu câtăva vreme cu ochii pironiți, apoi tresări, întoarse capul spre ușă și necheză prelung.

Tovarășii

E încă întuneric. Pământul e jilav de rouă și brazdele, răsturnate, în ajun, de către fierul plugului, miroase a proaspăt. În văzduh, o rață sălbatică zboară, furișându-se, măcăind speriată, ca alungată de glonț. Pe o grămadă de coceni, plugarul, rămas peste noapte în câmp, doarme învelit cu niște saci; și mai încolo, boulenii treji, Duman și Joian, stau cuminți, cu gâturile întinse, așteptând jugul. Dar departe, în sat, încep să cânte cocoșii, căci zorile prind să mijească. Lumina se cerne din ce în ce mai deasă, și-n vreme ce cununa cerului se luminează, pe pământ se deslușesc toate: satul; încolo, pe coastă, ca urnită din loc, pădurea; în fund, dealurile gemene unul după altul, ca pe o scară.

Și-n cea dintâi clipă de revărsare a luminii, grija, care țârâie în urechea plugarului ca un greier, îl scoală. Omul aruncă sacii la o parte,

sare în picioare, își freacă ochii cu dosul mâinii stângi și cu dreapta își îndreaptă șalele. Apoi pornește spre boi. I-a înjugat... Slabi, de li se văd coastele ca niște arcuri sub piele, boii își încoardă mușchii, își potrivesc bine cerbicea în jug și pornesc, implântându-și picioarele ca niște țăruși de oțel. Și cum merg așa, aud din urmă fâșâitul cuțitului cum intră în pământ ca într-un miez de pâine, iar, uneori, glasul plugarului, cum îi îndeamnă și-i îndreaptă părintește:

— Cea, Duman, tată!

Ei îl ascultă ca niște copii; și, mereu, dâra neagră a brazdei se deapănă de la un capăt la altul al lanului ca pe un mosor.

Se luminează încet, încet, în pas cu boulenii parcă. E liniște. Un stol de grauri se lasă, pieziș, în apropiere. Razele soarelui își scutură, tremurând, praful de aur în aer. Și boii simt, după cum e purtat plugul de coarne, că puterile stăpânului au mai slăbit:

— Hăis, Joian, tată!

Iar la glasul lui, răspunde, ca din niște dumbrăvi înflorite în adâncuri, ciripitul gâdilitor al ciocârliei...

E cald. Pământul parcă fumegă. Grumazul lui

Duman prinde să lucească de sudoare; jugul îl frige. Și din urmă glasul mai mâniat al stăpânului îl zorește:

— Hai, Dumane, hai!

Boii nu trag nici mai tare, nici mai încet; căci cunosc ei cuvântul nerăbdător și necăjit al stăpânului. Pășesc liniștiți, înțelepțește, și în ochii lor cuminți și negri parcă se răsfrânge și mai tare fața neagră a pământului scormonit de plug...

S-a încălzit de tot. Soarele frige. Duman parcă își simte picioarele tremurând, mai cu seamă dreptul dinainte, în copita căruia i-a intrat un piron mai acum câtăva vreme. Îi e sete. Dar din urmă glasul aspru acum al stăpânului nu-i dă răgaz. Bouleanul e deprins, mai așteaptă încă ceva; și nu întârzie mult: o vargă i se așterne pe spate, lăsând o dungă peste pielea udă. Omul țipă:

— Sireace, sireace! Mânca-te-ar lupchii!

O albină, rătăcită, se ține mortiș de plugar și el o alungă, înfuriat, cu mâna. Un graur s-a desprins de stol și s-a lăsat pe spatele lui Joian, care-l poartă, îngăduitor, ca pe-un prieten. Iar înaintea plugului, ca un vornicel ce arată calea, un cocostârc pășește agale, privind când cu un

ochi, când cu altul spre pământ, înfigându-și uneori ciocul.

— O-ahoo!

Soarele s-a înfipt în creștetul cerului și de acolo dogorește văzduhul. Țarina e încropită, ca și cum ar fi turnat cineva pe deasupra apă fiartă.

Boulenii răsuflă din greu. Împrejurul gâtului simt, ca o zgardă de fier, urma jugului scos. Plugarul le-a dat o mână de coceni, din care ei abia aleg câte unul. Un prichindel de copil i-a adus și omului de mâncare: o bucată de mămăligă cu ceapă. Dar decât mâncarea, odihna parcă e mai priincioasă. Omul face un sac mototol și-l pune sub cap.

Boulenii nu mai mănâncă; prichindelul le-a adus o oală cu apă, în care nici nu le intră bine botul. Apoi rămân așa, cu puterile sleite, sub arșița soarelui. Graurii, cocostârcul au zburat. Au rămas ei singuri în câmp.

În dreptul lui Duman doarme plugarul, cu fața arsă, bătut de razele fierbinți ale soarelui, ale căror împunsături îi scot broboane de sudoare. Duman se uită la dânsul, și de la dânsul își poartă privirea la umbra ce o aruncă el singur pe pământ, la umbra care parcă se

topise din el, de i se așternuse, moale ca o ceață, la picioare.

Și parcă înțelege, parcă simte, parcă în mintea lui se face deodată o lumină omenească: pornește cu pași grei, se apropie de stăpân, până când îl învelește în umbra trupului lui trudit, ca într-o pânză răcoroasă. Apoi, cu ochii închiși, bouleanul rămâne în soare, încremenit, cu genunchiul piciorului drept îndoit, gata să urnească iarăși plugul pe brazdă.

Trandafirul

La o margine de drum înflori un trandafir. Și a fost o minune, căci floarea trandafirului era așa de gingașă, așa de albă, că parcă de la ea se inviorase dimineața ceea de primăvară. Ș-avea crengile lucii, rumene ca mărgeanul, frunzele verzi ca smaragdul. Iar mirosul florii se împrăștia îndată peste întreg cuprinsul câmpiei; fluturii cădeau adormiți, celelalte flori se plecară în fața adevăratei stăpâne, pe când păsările veneau din depărtări adânci, atrase de mireasma, vrăjită, să vadă și ele tulpina măiastră care își desfăcea frumusețea pentru întâia oară pe pământ. Și parcă și lui Dumnezeu îi părea acuma rău că pusese într-o floare așa de minunate însușiri, — daruri pe care nu le împărțise nici în rai. — Lucrul acesta îl șoptise o ciocârlie care, la răsăritul soarelui, ducea totdeauna lui Dumnezeu câte o sămânță din fiecare floare ce creștea pe pământ, să o

păstreze, Preasfântul, pentru răsad.

Până la amiază trandafirul se acoperi întreg cu flori. Drumeții treceau și rămâneau locului, puneau mâinile la ochi, răsfirau nările să înghită mireasma nemaisimțită până atunci, apoi, cu priviri lacome, rupeau câte o floare; iar dacă aveau câte ceva în mână, aruncau să țină floarea mai bine. În locul ei răsărea îndată alt bobocel și, cât ai clipi, se desfăcea. Și alți drumeți treceau, și nu era unul să nu rupă câte o floare.

După câteva zile trandafirul se mâhni: el se-mpodobea și oamenii îl despuiau. „Uite, își zicea, spinul de lângă mine. Ce nalt e, ce chipeș, și nimeni nu-l atinge; și pe mine mă dezbracă toți de frumusețile mele." Un stigleț, care tocmai atunci se așeză pe o creangă, îl deslușì: „Cum să se atingă cineva de spin, când tot e îmbrăcat de ghimpi!" Atunci trandafirul se uită și văzu că-ntr-adevăr spinul avea ghimpi.

Și nu mai pregetă: se rugă îndată lui Dumnezeu să-l acopere și pe dânsul de ghimpi, ca să-i păzească floarea. „Vezi, își zise Atotstăpânitorul, era dat ca pe pământ să nu rămâie ceea ce numai în rai trebuia să dăinuiască." Și, bucuros, îndată a făcut semn și

tulpina lucie s-a acoperit de ghimpi. Dar trecătorii tot se opreau; și mai nu era unul care să nu se repeadă, lacom, la floarea minunată. Deosebirea stătea numai în aceea că fiecare lăsa și câte o bobiță de sânge în vârful vreunui ghimpe. Iar din ghimpe sângele a pătruns, încetul cu încetul, în pământ, s-a ridicat până în bluza, și-ntr-o dimineață floarea trandafirului se desfăcu roșie, aprinsă, ca sângele. Spinul stătea ursuz alături. Iar de la o vreme se trezi și-n dânsul pizma că prea nu-l bagă nimeni în seamă. „Uite cum se închină toți trandafirului, și mie nimeni.” Și se rugă de Dumnezeu să-i schimbe și lui floarea, să i-o facă roșie, bătătoare la ochi ca a trandafirului. Atunci Dumnezeu și-a zis: „Veșnic o să se ia pe pământ un lucru drept altul; căci numai eu pot ști că ce am menit odată, așa dăinuiește; oricum s-ar schimba fața, soarta rămâne aceeași!” A făcut Dumnezeu un semn, și floarea spinului se făcu roșie ca focul...

Și-au trecut mereu drumeții, și-au rupt întruna florile trandafirului, și nu s-au uitat la spin.

Frunza

Lui Cristinel

S-a desfăcut din mugur, într-o dimineață caldă a începutului de primăvară. Cea dintâi rază de soare s-a împletit pe dânsa ca o sârmă de aur, făcând-o să tremure de fericirea unei asemenea atingeri. Ziua întâi i s-a părut scurtă, și apropierea nopții o mâhni. Lumina se stinse, răcoarea o făcu să se zgribulească, să se vâre între celelalte și să aștepte, ațipind, până a doua zi, venirea soarelui.

Cu ce revărsare de strălucire se ridică stăpânitorul lumii până sus, pe cer! Raza se coborî din nou, și toată ziua, încălzită, frunza se scăldă în albastrul văzduhului.

În scurtă vreme se desfăcu mare, verde, mai frumoasă ca toate, mai sus decât celelalte, tocmai în vârf. De deasupra îi cădea lumina, dedesubt se ridica, până la ea, mireasma crinilor

albi, singuratici, cu potirul plin de colbul aurului mirositor.

Un ciripit străin o miră. Și cea dintâi rândunică, venită de departe, tăia albastrul ca o săgeată, înconjură copacul de câteva ori cu strigăte de bucurie, apoi se așeză pe streașina casei, cântând mereu...

Dar într-o dimineață raza de soare nu mai veni. Cerul rămase acoperit de nori. Cea dintâi picătură de ploaie o izbi rece, greoaie. Câteva zile a plouat. Nici rândunele nu se mai vedeau. Dar mirosul crinilor, seara, se împrăștia puternic, umed: o amețea.

După zilele acestea, lipsite de scânteiere, soarele răsări într-o dimineață înfocat, vărsând parcă flăcări, încălzind totul în câteva clipe. Raza o fripse. În după-amiaza zilei acesteia, o păsărică cu pene verzi și galbene, un scatiu, veni, moleșit de căldură, de se furișă sub dânsa, la umbră, la adăpost. Și frunza se bucură, acoperi cum putu mai bine păsărica; iar aceasta ciripi, întâi înăbușită, din gușă, apoi mai prelung, mai dulce, cum nu auzise frunza cântec.

Și în fiecare zi pasărea venea să se ascundă de căldura cotropitoare, în fiecare zi frunza o

ferea, și seara cântecul se împrăștia vesel.

Cât n-ar fi dat acuma frunza pe o picătură de ploaie! Dar norii fugeau goniți de vânturile din înălțimi; cerul de sticlă, înflăcărat, uscase totul. Crinii nu mai miroseau; când și când, rozeta, care își scutura semința coaptă, împrăștia mireasma ei în zorii unora din dimineți. Prea multă lumină, prea multă căldură.

Nopțile senine, cu crai nou, cerul spuzit de stele o fermecau. Ar fi vrut să fie veșnic noapte...

Pasărea venea mereu, câteodată și noaptea rămânea acolo, ațipind, cu căpușorul sub aripă.

Și trecu mult până ce, odată, vântul de toamnă începu să bată. Zilele erau mai răcoroase, nopțile mai reci; cerul arareori curat. Puternic sufla vântul tomnatic! Apusurile erau ca sângele și parcă înroșeau și pământul. Frunza își simți puterile slăbite; cu greu putea să ție piept vântului, care o clătina în toate părțile; câteva tovarășe, smulse, fluturară prin aer, apoi fuseseră duse departe.

Pasărea îi venea mai rar, nu mai cânta, și asta o mâhnea cumplit.

Frunza tânjea, se îngălbenea; celelalte, de pe același copac, parcă se îngălbeniseră și mai

repede. Începuseră să cadă. Frunza auzea mereu, de acolo, din vârf, foșnetul cobitor al tovarășelor ce o părăseau, strecurându-se ușor, ca o șoaptă, ca o rugăciune, așternându-se jos, într-un lăvicer, pe deasupra căruia vântul alerga grăbit.

De dimineață până seara, și noaptea, frunzele cădeau întruna. Unele mai repezi, altele mai domoale, legănându-se în aer ca o aripă de fluture, aninându-se de ramuri ca cerând ajutor; numai într-un târziu, dându-se învinse, căzeau, îngropându-se între celelalte.

Într-o dimineață se sperie. În tot copacul rămăsese numai ea! Ramurile goale se loveau unele de altele, tremurând ca de frig. Deasupra, cerul cu nori greoi ca de bumbac; în largul lui, stoluri întregi de păsări plecau în șir; atunci băgă de seamă că și cuiburile rândunelelor rămăseseră goale.

Un fior o străbătu și se gândi la pasărea care nu o văzuse de câteva zile. În clipele acestea, când parcă se cutremura la gândul că poate și dânsa va trebui să se desprindă, să moară, ca și celelalte, vederea prietenei pe care o adăpostise atâta i-ar fi fost de ajutor.

Și pasărea parcă auzi chemarea tovarășei de

altădată; veni, dar se opri puțin, pe o altă ramură, ca și când n-ar fi cunoscut locul obișnuit în care cântase; apoi își luă zborul și, în trecerea grăbită, fără să întoarcă măcar capul, lovi cu vârful aripii frunza care, de-abia mai ținându-se, căzu la rândul ei.

Și lăvicerul de jos nu se mai îngroșă, din ce fusese, cu această, cea din urmă, moartă.

O rază

S-a desprins raza din ghemul ei de aur și a rătăcit prin senin. Și-n întâia zi, tremurătoare, căută pe ce să se oprească.

Într-o poiană din mijlocul unei păduri găsi urma copitei unui cerb plină ochi de apa ploilor. Vroi să se strecoare în unda rece, dar în clipa aceea, un biet lup, slab de i se vedeau coastele, dădu buzna dintr-un desiș, se repezi, sorbi apa, tulbură ce mai rămase, apoi se prăbuși în cealaltă margine a pădurii, după o căprioară care tocmai trecea.

Raza călători mai departe.

Munți, dealuri, văi: ai ce cutreiera în lume când te-ai așternut la drum.

Pe-un câmp, o grămadă de oameni prăfuiți, osteniți, aduși de șale, merg delaolaltă. Pe umeri de-abia își duc pușlile cu spăngile ascuțite. Raza îi urmărește; ar vrea să se înfășoare ca o sârmă de aur împrejurul spăngii călătorului celui mai

obosit, rămas în urmă. Dar, deodată, un sunet de goarnă răzbate până în adâncuri. Călătorii se opresc, își îndreaptă trupurile, privesc, iscoditori și crunți, înainte, scot puștile, și-ntr-o clipă, dimpotriva lor alți oameni se arată. O sclipire: dușmanii se aruncă unii spre alții, puștile răzbubuie, spăngile se-nroșesc în piepturi. Călătorul obosit din urmă, însetat adineoare poate ca și lupul din pădure, acum e și el o fiară. Pe luciul de oțel al puștii lui se prelinge sângele.

Înfiorată, raza călătorește mai departe. Când vrei să rătăcești, ai unde. Așa, raza ajunge deasupra unui târg.

Într-o casă mare, bogată, într-un salon, o mulțime de femei și de bărbați sorb ceaiul aromat. Râs, vorbă; și-un vals molatic se desprinde de pe clapele pianului, sub degetele subțiri și albe ale cântăreței. Ce mâini frumoase! Iar la degetul cel mic, o piatră prețioasă, un diamant, parcă atrăgea raza: din înalt, ea se coboară, și-n clipa ceea degetul fetei părea că fulgeră de focuri. Uimită, mândră, cântăreața se oprește, frânge cântecul și se uită cu îngâmfare împrejur:

— Uitați-vă la diamantul meu, zice celor din

odaie.

Dar raza se furișează, și ochii tuturor privesc răutăcioși.

Mai departe. Un colț curat, senin și liniștit nu e pe lumea aceasta?

Într-un alt târg, într-o mahala sărăcăcioasă, la o colibă. Fereastra mică e deschisă; lângă fereastră, mama, cu fața suptă de neodihnă, își leagănă copilașul bolnav pe genunchi. Micuțul stă cu ochișorii verzi deschiși, pieptul mai nu i se ridică, buzele albe mai nu se pot mișca. Se gândește mama: câte necazuri, câte nădejdi, și acum! Și cum gândea astfel, o lacrimă, curată ca un mărgăritar, îi izvorăște din ochi, mamei, și i se anină de geană. Și-atunci raza pribeagă se topi în lacrimă și o polei.

Iar copilașul, care de mult nu se mai înviorase, o zări; întinse mânușița spre obrazul mamei și zâmbi usor.